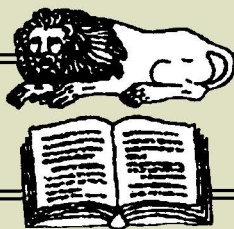

Jeromos füzetek

Bibliatudomány – Bibliaapostolság

94. szám

Karácsony

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Budapest, 2013

Karácsony...	címlap
Ajánlás (Szt. Ambrus)	1
Csendes percek (Lambert Noben)	2
Elmélkedés Krisztus teljességéről (Puskás Attila)	3
Nagy Konstantin nyomai a Szentföldön (Gyürki László)	13
<i>Élő Ige Bibliaiskola, 84. óra (Vágvölgyi Éva)</i>	23
Egy életút (Fodor György-interjú, 3. rész)	35
Társulatunk életéből	45
Ajánlatunk	Borító

J e r o m o s f ü z e t e k
az első magyar szentírástudományi folyóirat
– gyakorlati anyaggal hitoktatók számára –
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

B i b l i a k ö z p o n t

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6. Fax: 312-24-78

Nyitva: hétfő-csütörtök, 9-17-ig ☎ 332-22-60

Email: jeromos@biblia-tarsulat.hu

Honlap: www.biblia-tarsulat.hu

**A szerkesztőbizottság tagjai: Kocsis Imre, Székely István,
Tarjányi Béla, Thorday Attila, Vágvölgyi Éva**

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Nyomda: Royal Press Hungary Kft.

Magasztaljuk az Urat!

Magasztaljuk az Urat, de nem azért, hogy emberi szavunkkal bármiképpen is gazdagíthatnánk őt, hanem úgy, hogy bennünk dicsőül meg. Krisztus valóban Isten képmása. De az emberi lélek is dicsőségessé teszi magában az Isten képmását, ha valami igaz és istenfélő dolgot cselekszik, hiszen saját képére és hasonlatosságára alkotta őt a Teremtő. S miközben dicsőségessé teszi magában ezt a képmást, bizonyos fokban részesül annak nagyságából, és maga is magasabb rendűvé válik.

Szent Ambrus
Imaórák liturgiája, dec. 21.

Miért születtem úgy, ahogy születtem?

Mezítelenül születtem – mondja Jézus Krisztus -,
hogy le tudj mondani önmagadról.
Szegényen születtem, hogy megtalálhasd bennem
a gazdagságot.
Kicsinynek születtem, hogy te se akarj uralkodni másokon.
Istállóban születtem, hogy megtanulj megszentelni
minden helyet.
Barlangban születtem, hogy minden jóakarátú ember hozzám
közeledhessen.
Ijesztően gyengének születtem, hogy te sohase félj tőlem.
Fegyver nélkül születtem, hogy bízhass önmagadban.
Szeretéből születtem, hogy sohase kételkedj szeretetemben.
Éjnek idején születtem, hogy elhidd:
Minden földi valóságot képes vagyok megvilágosítani.
Emberként születtem, hogy sohase szégyelld magad azért,
ami vagy.
Mária fiaként születtem, hogy neked is legyen édesanyád.
József fogadott fiaként születtem, hogy megértsd:
az igazi apa az, aki védelmet és szeretetet nyújt.
Egyszerűségben születtem, hogy te se légy bonyolult.
Megalázottan születtem, hogy képes légy felülmúlni magadban
a kevélységet.
Elrejtve születtem, hogy képes légy elkerülni minden
önmutogatást.
Gyermekként születtem, hogy te is megtanulj nyílnak
és bizalommal telinek lenni, mint a gyermek.
Teérted születtem, hogy mindnyájan együtt térhessünk haza
az Atya házába.

Lambert Noben

„Mert benne lakik testi formában az istenség egész teljessége, s benne lettek ennek a teljességnek részesei.” (Kol 2,9)

Puskás Attila

Elmélkedés Krisztus teljességéről

Papnövendék koromban, az 1980-as évek közepén, egyszer volt szerencsém Balczó András, a sokszoros olimpiai és világbajnok öttusázó sportemberi tapasztalatait és keresztény tanúságtételét meghallgatni. Mondanivalóját egy élményének beszámolójával kezdte. Amikor meghívták, hogy sikeres pályafutásának okairól beszéljen kisebb-nagyobb nyilvánosság előtt, kultúrházakban tartott találkozókön és ő vallási-hitbeli témákat hozott szóba – merthogy sikereinek itt van a valódi forrásvidéke –, akkor rendre hasonló reakciót tapasztalt a hallgatóság viselkedésében. Mindaddig, amíg általában beszélt Istenről, lelki-szellemi tartásának a nem pusztán emberi, hanem isteni erőforrásáról, addig a hallgatóság szimpátiáját, érdeklődő figyelmét tapasztalta. Ám mihelyt elkezdett Jézus Krisztusról szólni, arról, hogy a Vele való személyes kapcsolata egész életének és sportemberi pályafutásának az alapja, meg szokott változni a hallgatóság magatartása: többen elkezdenek fészkelődni a helyükön, s érezhető feszültség keletkezik a levegőben. Egy távoli Transzcendens Valóság létezését viszonylag könnyen elfogadja az ember. Mihelyt azonban arról van szó, hogy az Abszolút Valóság emberré lesz, a távoli egészen közel jön, az egészen Más egészen hasonló lesz hozzánk, az Örök belép a történelembe, a felfoghatatlan Végtelen lekicsinyíti és egy konkrét emberi életben tapasztalhatóvá teszi magát, kikerülhetetlenül döntés elé kerül az ember.

Az alábbiakban azt a kérdést szeretnénk szemügyre venni, hogy mit jelent közelebbről a kolosszei levélben megfogalmazott kijelentés, mely szerint Krisztusban „lakik testi formában az istenség egész teljessége” (2,9). Itt érdemes lesz felidézni a levél első fejezetéből azt a szövegrészt, mely himnikus és emelkedett formában egy hitvallást tartalmaz Krisztusra vonatkozóan. Már ebben a hitvallásban felbukkan az a krisztológiai fordulat, mely szerint Krisztusban „lakik az

egész teljesség” (1,19). A levél szerzője nagy valószínűség szerint egy a kis-ázsiai egyházközösségekben énekelt Krisztus-himnuszt idéz itt, melyet azzal vezet be (1,11-12), hogy a kolosszeieket az Atyának szóló hálaadásra és dicsőítésre szólítja fel mindazért, amit Krisztus által véghezvitt értük.

1. Krisztus isteni méltósága

A himnikus hitvallásban ugyan nem fordul elő Jézus Krisztus neve, de a himnuszt bevezető mondat egyértelműen benne, mint az Atya szeretett Fiában jelöli meg a hitvallás tárgyát.¹ Az ünnepélyes himnuszt két fő részre tagolódik. Az első egység témája az Atya szeretett Fiának a teremtésben, a másodiké a megváltásban betöltött egyedülálló, sőt kizárólagos és egyetemes közvetítő szerepének a megvallása. Krisztusról azért is állítható, hogy benne lakik „az egész teljesség” (Kol 1,19), mert minden isteni műnek Ő kizárólagosan a közvetítője, mind a teremtés, mind a megváltás művének. Ez az abszolút közvetítői méltóság az isteni tevékenység tekintetében azon alapszik – amint a későbbi szöveghely értelmezi (Kol 2,9) –, hogy „az istenség egész teljessége” lakozik őbenne. Az általa és benne véghezvitt minden isteni mű teljessége isteni személye ontológiai méltóságában gyökerezik. A himnuszt teremtéskrisztológiai első fele, részben az ószövetségi bölcsességi irodalomnak a préegzisztens isteni bölcsességnek a világ teremtésénél betöltött szerepéről szóló tanúságtételét felhasználva és Krisztusra alkalmazva (Bölcs 7; Sir 1,4; 24) – melynek értelmében valójában Krisztus Isten örök és személyes teremtő Bölcsessége –, többszörösen is megvallja a Fiú isteni méltóságát a teremtett világhoz való viszonyában. A hitvallás, mely szerint „Ő előbb van mindennél” (1,17), egyszerre fejezi ki a Fiú préegzisztenciáját és uralmi helyzetét a teremtett mindenséghez képest. Az „előbb” szó a teremtést létben megelőző és méltóságban felülmúló státuszát állapítja meg a Fiúnak. A kijelentés, miszerint „Ő minden teremtmény elsősülöttje” (prótotokosz:1,15) hasonló jelen-

¹ „Örömmel adjatok hálát az atyának, aki arra méltatott benneteket, hogy részetek legyen a szentek örökségében, a világosságban; kiragadott minket a sötétség hatalmából, és áthelyezett szeretett Fia országába. Benne nyertük el a megváltást, bűneink bocsánatát.” Kol 1,12-13. A himnuszból következő némasok mind az Atya szeretett Fiára vonatkoznak.

téssel bír. Az „elsősülött” egyszerre fejezi ki a Fiúnak a teremtést megelőző létét és az elsősülötti méltóságát. A kifejezésnek elsődlegesen a jogi jelentése áll előtérben, az elsősülötti áldás birtoklása és az elsősülötti rendelkezési jog (prótotokia) az örökség felett. A Fiúnak az elsősülöttségi helyzete a teremtett világhoz való viszonyában ezt a különleges méltóságát hangsúlyozza.² A szövegben többször ismétlődő „minden” (pan) a teremtett világ egészét jelenti, a teremtett létezők összességét, mely mindenestül a Fiú közvetítő tevékenységének köszönheti létezését. A „mindenek” ezen létbeli függése a Fiútól sejteti, hogy a Fiú nem a teremtett „mindenek” tagja, hanem ontológiailag más szinten áll. Ha ugyanis „Minden általa és érte teremtett” (1,16), és a „minden” a teremtett világ egészét jelenti, akkor Ő maga, aki által teremtett minden, nem lehet része ennek a teremtett mindennek, hiszen akkor Önmaga által kellene, hogy teremtdjék. Ez pedig önellentmondás lenne. A himnusz látószögében tehát a Fiú, akiben benne lakik az egész teljesség, elválaszthatatlanul az Atyához tartozik méltóságában és cselekvésében. A hitvallás kifejezi az Atya és a szeretett Fiú cselekvésének szétszakíthatatlan egységét. A himnuszban a domináns cselekvő alany maga az Atya, mint a cselekvés végső forrása, de minden cselekvése a szeretett Fiúval teljes egységben, általa, vele és benne történik.³ Az Atya és a Fiú teljes cselekvésbeli egységet alkot, mert istenségük méltóságában is egyek.

Az Atya és a Fiú ontológiai kapcsolatát és ezzel összefüggésben a Fiú isteni méltóságát az „egész teljesség”, az „előbb” és az „elsősülött” mellett a „képmás” szó fejezi ki leginkább. A szeretett Fiú a láthatatlan Isten képe, ikonja (eikón: 1,15). Az eredetinek nem csökkent értékű másolata, hanem teljes értékű megfelelője. Az örök Fiú mindenben az örök Atya isteni természetét tükrözi vissza, hiszen az Atya szeretetében fenntartás nélkül mindent, a teljes isteni létet

² Így „a minden teremtmény elsősülötte” nem azt jelenti, hogy ő egyike a teremtményeknek, vagy hogy ő a legelső és legkiválóbb teremtmény. Egy kései rabbinikus szöveg például Istent nevezi a világ elsősülöttének. Nyilván ebben az esetben is a méltóság és rendelkezési jog megfogalmazásáról van szó. Vö. Joachim Gnilka, *Der Kolosserbrief*, 62.

³ A szövegben szereplő passzív igealakok (pl. teremtett=ektiszthé: 1,26) passzívum divinumként értelmezhetők, így ezek voltaképpen alánya is az Atya, akárcsak az aktív igéké is.

ajándékozza a Fiúnak. Az egyházatyák értelmezését követve azt mondhatjuk, hogy míg minden emberre igaz a Ter 1,26 alapján, hogy Isten képre lett teremtve (eisz eikón Theou, ad imaginem Dei), addig egyedül a Fiúról állítja a Szentírás, hogy a láthatatlan Isten képe (eikón, imago Dei). A páli tanítás szerint az Atya örök terve és rendelkezése az, hogy az emberek Fiának képét öltse magukra, így lesz a Fiú elsőszülött a sok testvér között (Róm 8,29). A Fiú tehát az Atya örök és tökéletes képmása, akire való tekintettel, azaz a Fiú mint tökéletes kép mintájára alkotja meg Isten az embert, akinek rendeltetése abban áll, hogy teljesen hozzáfomálódjék a Fiú képéhez. Az atyák szerint a Fiú éppen azért testesült meg, hogy az ember az emberi természetben hozzá érkező tökéletes képmást megismerve, a bűn által elcsúfított saját képmási mivoltában megtisztuljon, érzületében, akaratában, emlékezetében, vágyaiban, értelmében megújuljon és a Szentlélek által vezetve és átalakulva hasonuljon a megtestesült Fiúhoz, mint az Atya tökéletes képéhez, akiben benne lakik az egész teljesség. A levél szerzőjének értelmezése szerint ez a teljesség „az istenség egész teljessége” (pan to pléróma tész theotétosz), mely „testi formában (testileg: szomatikósz) lakik” Krisztusban (2,9). Azaz a megtestesüléssel nem csorbul a Fiú istenségének teljessége, a testi lét formájában is magában hordozza az isteni természetnek a teljességét. Az emberré lett Fiú megmarad a tökéletes képnek, az Atyára teljességgel transzparens ikonnak. Jánosi szóhasználattal: aki őt látja, az magát az Atyát látja (Jn 14,9). Emberi életének minden tetteivel, gesztusával, szenvedésével, egész jelenlétével és magatartásával kinyilatkoztat, Ő maga az Atya hozzánk intézett végső Kinyilatkoztatása. Teste, vagyis konkrét, történeti emberi egzisztenciája a Fiú kinyilatkoztatásának nyelvtana, melynek közegében érthetővé válik számunkra az isteni Üzenet tartalma. A „testnek” ez a beszédmódja, az emberi élet cselekedeteinek és eseményeinek ez a „testi” nyelve mindenki számára érthető. A Fiú tökéletes képe az Atyának a szenvedések közepette, az agóniában és a halálban is. Az Atya mindenható szeretete a mindvégig, a végsőig, a beteljesedésig elmenő Fiú szeretetében tükröződik. Az Atya együtt érző szeretetét a Fiúnak velünk a szenvedésekben, elhagyatottságban, kilátástalanságban sorsközösséget vállaló szeretete, az Atya mindent ajándékozó szere-

tetét az életét odaadó Fiú szeretete egzegetizálja (Jn 1,18). Ezt a megtestesülő isteni szeretetet szemlélve mondták a régiek: „Nem korlátozódni a legnagyobbtól, mégis belesimulni a legkisebbe, isteni dolog”.⁴ A Fiú megtestesülése és megváltó halála belesimulás a legkisebbe és a legutolsóba, ami egyedül az isteni szeretet végtelen erejének lehetséges.

2. Az Atya és a Fiú egysége a teremtésben és a megváltásban

A világ teremtésének elsődleges szándéka az Atyától, mint az istenség forrás nélküli forrásából indul ki. Az Atya a Fiú örök nemzésével egész istenségét és egyben a világ teremtésének akaratát is átadja neki, s ezért a tervezett ajándék egyben kérés is a Fiú felé, hogy a teremtés tervét akaratá szerint megvalósítsa. Az Atyától kiinduló teremtés a „Fiúban” találja meg sajátos helyét.⁵ Mivel a Fiú az Atya tökéletes önajándékozásából eredő valóságos és abszolút „másik” Istenben, az Istentől eredő, tőle lényegileg különböző, tőle önmagát mindenestül ajándékba kapott világot az Atya a „Fiúban”, azaz a hálas önellfogadás fiúi másságában akarja. A világnak tehát már a teremtettségénél fogva bizonyos értelemben „fiúi” létformája van. A kolosszei levél himnusza többek között azért dicsőíti az Atyát, mert a szeretett Fiúban (benne), Fiú által és Fiúért (általa és érte) teremtette a világot. Az ószövetségi bölcsességi irodalom felől (Bölcs 9,1 és Philón) és a teológiai hagyományt követve ezt úgy értelmezhetjük, hogy a világ, s különösen az ember megalkotásának mintegy szellemi mintája és célja a Fiú. Az örök Fiú az Atya teremtéstervének és gondolatának a foglalata. A világ teológiai „helye” a Fiúban van, de nemcsak azért, mert Ő az első más-lét Istenben, mely a világ másságát megalapozza, hanem azért is, mert az önellfogadás aktusával elfogadja a teremtés atyai tervét, kérését, és fiúi szeretetével kész felelősséget vállalni érte. Ebben az értelemben a teremtés az Atya és a

⁴ „Non coaceri maximo, contineri tamen minimo, divinum est.”

⁵ Vö. Hans Urs von Balthasar, *Theodramatik II/1, Der Mensch in Gott*, Einsiedeln 1976, 237, 262; *Theodramatik IV, Das Endspiel*, Einsiedeln 1983, 92-93; *Credo*, Freiburg-Basel-Wien 1989, 35.

Fiú kölcsönös, egymást mindinkább (je-mehr) megdicsőítő szeretetkapcsolatában találja meg helyét.⁶

A teremtés mellett az Atya és a Fiú egysége mutatkozik meg a megváltás közös művében is. Itt ismét az Atya a kezdeményező, ő a szótériológiai jelentésű igék cselekvő alanya. Tőle indul el, az ő kegyelméből és irgalmas szeretetéből fakad az ember megváltása, az ő üdvözítő terve valósul meg ebben. A mű megvalósítója azonban ismét a Fiú, Ő egyedül a megváltás közvetítője, egyedül általa, vele és benne történik meg az ember megváltása. A megváltásra használt két ige a himnusz szótériológiai részében az „önmagával kibékít/önmagával kiengesztel” (apokatalassein) és a „békét szerez” (eirénopoiészin). Mindkét ige arra utal, hogy a megváltás az ellenségeskedés megszüntetése, a szembenálló felek közötti béke megteremtése. Az Atya cselekszi ezt a Fiúnak a kereszthalála és a föltámasztása által az emberrel. Valami egészen új indult el a teremtésben Krisztus megváltói halála és föltámadása által. A hitvallás ezért a „kezdet” (arkhé) kifejezést használja a megváltói halálból föltámasztott Fiúra (Kol 1,18). Ő a kezdet. Amint a teremtett világhoz való viszonyát illetően az elsőszülött méltóságával és elsőbbségi jogával rendelkezik, úgy a megváltott világhoz való viszonyát illetően is feltámadásával ő új kezdet, ő az elsőszülött a halottak közül és mindenben övé az elsőség. Jézus elsőként feltámadása a holtak közül nemcsak valaminek az időbeli kezdetét jelenti, hanem egy eredeti és levezethetetlen új minőséget, kegyelmi újdonságot és minden egyéb megújulást lehetővé tevő áldásos eredetet. Ekképpen a kereszthalált és feltámadást magában foglaló megváltás mint újjáteremtés jelenik meg: a megváltó és föltámadott Jézus az újjáteremtés kezdete. A levélnek a himnusz szótériológiáját kibontó mondataiban továbbra is az Atya a megváltásra vonatkozó igék alanya, a Fiú/Krisztus pedig a megváltás közvetítője.

A megváltás műve úgy jelenik meg, mint kiragadás a sötétség hatalmából és áthelyezés a Fiú országába, részesedés a szentek örökségében és a világosságban (1,12-13); kiváltás (apolütrószisz) és bűnök

⁶ Vö. Hans-Peter Heinz, *Der Gott des Je-mehr. Der christologische Ansatz Hans Urs von Balthasars*, Frankfurt/M 1975, 155.

bocsánata (1,14; 2,13); az ember Istennel szembeni ellenségeskedésének és a tőle való elidegenedésének a megszüntetése a kiengesztelődés által (2,21-22); életre keltés a bűnből fakadó (lelki) halálból (2,13); Krisztussal Istenben elrejtett élet birtoklása (3,3); a régi ember levetése és az új felöltése (3,9-10). A megbocsátásra alkalmazott kifejezések gazdag tartalmúak. Felidézik a kegyelemből történő adósság elengedését és a fogságban lévő szabadon bocsátását és visszaadását szeretteinek (kharidzomai: 2,13). Az adóslevél eltörlésének, eltávolításának és keresztre szegezésének képe érzékletesen jeleníti meg a bűnbocsánat hatékonyságát. A bűnével önmagát, jövőjét és mindenét teljesen eladósító, azaz kiszolgáltató embernek gyökeresen megváltozik a helyzete Krisztus megváltói halálának köszönhetően, mely Isten bocsánatát közvetíti számára. A levél nagy figyelmet fordít a megváltás azon dimenziójának a hangsúlyozására is, mely szerint a megváltó Krisztus megszabadítja az embert mindennemű szorongásaitól, melyeket a sorsát meghatározó szellemi hatalmakkal való kiszolgáltatottsága kapcsán érzett. Krisztus nemcsak ura a szellemi hatalmakkal, mint a teremtés fölött elsőszülötti jogokat gyakorló és egyedüli közvetítője a teremtésnek (1,15-17), hanem Megváltóként lefegyverezte és megszégyenítette a gonosszá vált szellemi hatalmasságokat és diadalmaskodott rajtuk (2,14). A keresztény embernek, aki Krisztus uralma alá került a keresztségben, nem szabad félnie semmilyen hatalomtól, sem a személyes gonoszlélek hatalmától, sem földi és istenellenes ideológiáktól. Élete Krisztussal Istenben van elrejtve (3,3).

3. A teremtés és a megváltás egysége Krisztusban

A himnusz nemcsak az Atya és a Fiú egységét vallja meg, hanem a teremtés és a megváltás művének egységét is. Voltaképpen a Fiúnak a teremtésben betöltött egyedülálló közvetítő szerepéről szóló vallomást közrefogja a megváltásról tett kétszeres hitvallás. Hiszen már a himnuszt bevezető mondatok is a redemptióról (apolütrószisz) szólnak, ahogy a himnusz második része is, valamint az azt követő és kibontó állítások. A teremtés tehát nem szakítható el a megváltástól. A szeretett Fiú, akire való tekintettel és akiért a világ és az ember teremtetik, nem pusztán a dicsőséges létmódú örök Fiú, hanem a meg-

testesült, megváltó és emberségében is megdicsőülő Fiú. Figyelembe véve a krisztushimnuszban a teremtés és a megváltás művének szoros kapcsolatát, Balthasarral együtt joggal állíthatjuk, hogy a teremtés atyai terve, akarása és megvalósítása a megtestesült Fiú, Jézus Krisztus megváltói művére tekintettel történik kezdettől fogva. A világ s benne az ember, mint valóban szabad teremteny elhatározásában Isten számára ismert a bűn, azaz az Istennel való szabad és önpusztító szembefordulás lehetősége. Ezért a teremtés elhatározásához kezdettől és eredendően hozzátartozik az az isteni akarat, mely egy lehetséges bűnös világ megváltásán és beteljesítésén kíván munkálkodni. Mivel a teremtés helye a Fiúban van, a Fiú a teremtés terével való egyetértésével egyszerre és egyeredetűen szabadon felajánlja magát a megváltásra.⁷ A Fiú már az Atyától eredő létének elfogadásában előzetesen felajánlja magát, hogy az Atya számára legvégsőkéig rendelkezésre álljon a teremtmény megmentése érdekében. A fiúi teremtés-akarást, mint az atyai terv-kérés elfogadásának, teljesítésének akarását, mintegy átfogja a világ megváltására való fiúi készség, mely még magasabb fokú önkéntességet és fiúi szeretetet tartalmaz. A Fiú megváltói szenvedésre is kész előzetes kezessége nélkül a teremtés Isten számára nem lenne vállalható, hiszen nem lehetne ráadás-ajándék a szentháromságos életben az isteni személyek között. A viláért felelősséget vállaló, a legvégsőkéig, akár a kereszthalálig is elmenni kész még nagyobb fiúi szeretetre, vagyis a megváltó Fiúra, Krisztusra való tekintettel akarja a világ teremtését az Atya s mondja ki annak végső jóságát.⁸

A teremtés ontológiai jósága végső soron a teremtés célja-értelme felől, krisztológiai alapon alapozható meg a levél himnusza szerint. Mivel a szeretett Fiú által, Fiúban és Fiúért, az Atya legnagyobb ajándékáért teremtetett minden, a teremtett világ, ahogyan Isten kezéből kikerül, jó. A teremtésnek Isten által szabadon, kezdettől akart és maradandó értelme Jézus Krisztus, a Fiú, az általa és benne megköntendő végérvényes és örök szövetség, melyben az ember Isten szentháromságos életének részesévé válik. A teremtett világ jósága a ma-

⁷Vö. Hans Urs von Balthasar, *Theodramatik II/2, Die Personen in Christus*, Einsiedeln 1978, 172, 473; *Theodramatik III, Die Handlung*, Einsiedeln 1980, 307.

⁸ Hans Urs von Balthasar, *Neue Klarstellungen*, Einsiedeln 1979, 154.

ga teljes fényében csak az üdvtörténetben megtestesült Fiú, Krisztus felől ragyog fel. Az örök Fiú megtestesülésében, a teremtett emberi természet felvételében és magáévá tételében Isten újra és végérvényesen kimondja jóváhagyó „igenjét” a világra, akárcsak a teremtés hajnalán. Krisztus mindvégig elmenő szeretetért, az isteni szeretet hatalmának a kereszthalál és a feltámadás általi végső nyilvánításáért és az embert, a kozmoszsal együtt megújítani, életre kelteni képes erejéért Isten kezdettől fogva jónak látja, igenli, akarja és létrehozza ezt az esetleges, a bűn lehetőségét, a szenvedést és a halált is magában foglaló világot. Már a teremtésben Krisztuson megpihenő és benne gyönyörködő tekintete miatt „látta Isten, hogy mindaz, amit alkotott, nagyon jó volt” (Ter 1,31). A teremtmények ontológiai jósága az üdvtörténet csúcspontja, a Jézus Krisztusban megkötött és kezdettől akart örök szövetség fényében ragyog fel tisztán előttünk.⁹

„Mert benne lakik testi formában az istenség egész teljessége, s benne lettetek ennek a teljességnek részesei” (Kol 2,9) - a kolosszei levél ebbe a rövid hitvallásba sűríti bele a Krisztusról szóló evangéliumot. Nem annak ellenére, hanem éppen azért, mert „testi formában”, azaz a Názáreti Jézus töredékes és korlátozott emberi létezésének formájában jelent meg az istenség egész teljessége a történelemben, lehetünk részesei mi ennek a teljességnek. A keresztes hitvallás, miszerint Jézus emberségében az istenség teljessége, a teremtés végső értelme és az isteni életre megváltó Fiú van itt, döntés elé állít. Jézus Krisztus személyes titka provokál, valamilyen választ hív elő belőlünk. Az ember vagy megmarad a sokszor torz kivetítésekkel tarkított saját elképzeléseinél arról, hogy milyen és mire képes az Isten; vagy engedi, hogy maga Isten tárja fel önmagát előtte úgy, ahogyan Ő akarja s amilyen Ő valójában. Az első választás egy kényelmes, ember faragta istenképhez vezet; a második, a hit döntéseként

⁹ „Isten az ember és világa ténylegesen általa létbé helyezett természetét örök terve szerint a belső isteni életben a Jézus Krisztus révén megvalósuló részesedésért gondolta ki és teremtette (Ef 1, Kol 1, Zsid 1), aki Alfaként és Ómegaként az egész teremtést magában foglalja. (...) E konkrét teremtés elégséges oka (...) a hüposztatikus rend szerinti anakafalioszisz”. Hans Urs von Balthasar, „Der Begriff der Natur in der Theologie”, in *ZKTh* 75 (1953) 455. Vö. Walter Kern, „Zur theologischen Auslegung des Schöpfungsglaubens”, in *MS* 2, 488 köv.

megnyílik az önmagát kinyilatkoztató és az embert megváltó Istennek; megnyílik Jézus Krisztusnak, akiben testi formában lakik az istenség teljessége s ezért egyedüli és egyetemes Megváltója minden embernek. A kényelmes istenkép meghagy bennünket magunknak, bezár saját elgondolásaink és törekvéseink börtönébe, semmire sem kötelezve bennünket. Jézus Krisztus a hit által kiszabadít önmagunk, torz elképzeléseink és vágyaink fogságából, az élő Istennel ajándékoz meg bennünket, odaajándékoz minket Istennek és ajándékká tesz bennünket egymás számára. Ehhez azonban a hitben mindent rendelkezésre kell bocsátanunk, egész önmagunkat, mindenestül.

Abesszin szerzetesek cellái a Szent Sír Bazilika fölött

Gyürki László

Nagy Konstantin nyomai a Szentföldön

Kr. u. 313 februárjában - tehát 1700 éve - Konstantin és Licinius császárok kormányozták a római birodalmat, Milánóban találkoztak, hogy együtt határozzák meg a római állam viszonyát a mind inkább növekvő keresztények csoportjához. Licinius aztán 313 június 13-án nyilvánosságra hozta a császári találkozásnak a döntését. Ezt nevezük "*Milánói ediktumnak*".

Fontos ennek a rendeletnek a jubileumára emlékezni, mert ez nemcsak az egyház történetét, hanem az egész európai történelmet is évszázadokra meghatározta. Ezzel véget értek a római állam keresztényüldözései, és hamarosan a római állam az üldözöből a kereszténység buzgó támogatójává vált.

A Milánói egyezmény a Szentföld számára is nagy jelentőségű volt. Palesztina része volt a római birodalomnak. A keresztények itt is nagyon sokat szenvedtek az állami üldözések idején és igen sok volt a vértanú is. Különösen az utolsó üldözés volt nagyon kegyetlen Palesztina földjén Dioclecianus császár alatt a 4. század elején és sok áldozatot követelt. Euszebiosz egyháztörténelmében részletesen ír erről. Az Órigenész által alapított teológiai iskola tudós vezetője Pamphilius ekkor fizetett életével hitéért, s híres tanulója Euszebiosz is hosszú ideig volt börtönben. Igaz azonban, hogy 313-ban a Szentföld még nem volt Konstantin uralma alatt, hanem Licinius volt a társcsászár, aki a Római Birodalom keleti részén uralkodott. Még ha kezdetben vallotta is minden polgár vallásszabadságát, amit a Milánói rendelet hirdetett ki, de miután konfliktusba került Konstantinnal, az ő keleti hatalmi területén újra kezdte elnyomni a keresztényeket. Uralma alatt még 320-ban a Fulminata légióból negyven keresztény katonát gyilkoltak le Szebaszteban, mert nem voltak hajlandók a pogány isteneknek áldozni. Miután Konstantin 324-ben a társcsászár Liciniust legyőzte és egyedüli császára lett a birodalomnak, csak ekkor örvendhetett a Szentföld egyháza az új vallási békének és rövidesen élvezhette a császár jóindulatát. Ekkor már a kereszténység

Palesztinában is akadály nélkül fejlődhetett, és egy keresztény virágzási korszak kezdődött. A sok templom- és kolostorrom, - amelyek a bizánci időből származnak - virágzó keresztény életről tanúskodnak, amely Konstantinnak köszönhetően kezdett fejlődni. Csak a muszlim hódítás a 7. században állította le a Szentföldön ezt a Konstantin utáni virágzó időszakot. Sokat jelentett a Niceai zsinat is, mert a császár érdeklődése különösen a Szentföldre irányult. A Niceai zsinaton a palesztinai püspökök is részt vettek, többek között Makariosz Jeruzsálem püspöke és Euszebiosz Cezarea püspöke. A császár szoros kapcsolatban volt a művelt Euszebiosz püspökkel, aki szeretett írni. Neki köszönhetjük az első Egyháztörténetet. Ugyancsak tőle származik Konstantin életrajza, amelyből történeti ismereteink nagy része származik Konstantin munkálkodásáról. Ő tanúja volt a nyugati egyház e fontos időszakának és a profán történelemnek is. Viszont ez az életrajz nem egyszerű ábrázolás, hanem inkább dicsőítő beszéd, amely Konstantint keresztény szemmel nézi, dicsőíti és megkísérli példaadó keresztény császárként bemutatni. A császár politikájának negatív és sötét oldalait nem említi. De ez nem ok arra, hogy kételkedjünk a történelmi tények ábrázolásában, különösen nem abban, amit Konstantin szentföldi templomépítkezéseiről tudósít.

Konstantin templomépítési programja a Szentföldön

Négy fontos épületet építtetett Konstantin a Szentföldön: a Szentsír-templomot Jeruzsálemben, a Születési templomot Betlehemben, az Eleona-templomot az Olajfák hegyén és egy bazilikát Mamreban, a régóta tisztelt Ábrahám szentély közvetlen közelében Hebronnál. Euszebiosz Konstantin életrajzában részletesen ír ezekről. Általában a Szentsír- és a betlehemi Születési-templomnál építőként a császár anyja Szent Ilona szerepel. Ő már 326-ban, - két év múlva, hogy fia Palesztina ura lett, - meglátogatta a Szentföldet. Az ő szentföldi zarándokútját, szerepét a konstantini építményeknél és a legendákat, amelyek ezt körülfonták külön fejezetben lehetne tárgyalni.

Természetesen már a Konstantin előtti időben is voltak keresztény kultuszhelyek a Szentföldön, még ha alig találunk is utalásokat róluk. A legrégebbi keresztény kultuszhely az a házi templom a biro-

dalom keleti szélén Dura Europoszbán, amely a 3. század elejéről származik. A Kafarnaumban felfedezett keresztény kultuszhely, amelybe Péter házát építették be, szintén a Konstantin előtti időből származik. De hogy még korábbi időből is voltak már jelentős templomok Konstantin előtt, a már említett keresztény író Lactantius bizonyítja: ő írja, hogy Dioclecianus császár kegyetlen keresztény üldözése egy templom elpusztításával kezdődött, amely palotája közvetlen közelében volt Nikomediában. De az első nagyszerű templomok a római birodalomban csak a konstantini fordulat után épültek. Euszebiosz Konstantin életrajzában megjegyzi, hogy ő Isten templomainak segítséget nyújtott, sokasította vagy megnagyobbította az imaházakat, és több szentelt tárggyal látta el őket. Nagyon is érthető Konstantin kívánsága, hogy a Szentföldnek nagy és díszes templomai legyenek, mert ő a keresztény vallást a birodalom egységesítő alapjává akarta tenni. Ezért is érthető, hogy a kereszténység eredetével kapcsolatos helyeket különösen ki akarta emelni. Euszebiosz talán azért tudósít részletesen a császár szentföldi templomépítéseiről, mert itt volt az ő hazája és maga is tanúja volt ezen épületek keletkezésének.

A Szentsír templom építése

Euszebiosz részletesen beszámol a Szentsír-templom építéséről. Viszont rögtön feltűnik, hogy az építkezést egyedül Konstantinnak tulajdonítja, és anyját Szent Ilonát csak a Születési templommal és az Eleona-szentélllyel hozza kapcsolatba. Euszebiosz így kezdi leírását a Szentsír templomról: *Úgy látszik, hogy neki (Konstantinnak), a Megváltó feltámadása legszentebb helyének híressége és mindenki számára való tisztelhetősége fontos volt Jeruzsálemben.* Euszebiosz azt is megjegyzi, hogy Konstantin ezt az elhatározását nem Isten nélkül vitte végbe, hanem erre maga a Megváltó indította. Azután részletesen kitér az építkezés folyamatánál a kiindulási helyzetekre. Nyilvánvaló, hogy a keresztényeknél semmi kétség sem volt arról, hogy Jeruzsálemben hol kell Krisztus sírját és a feltámadás helyét keresni. Hadrianus császár alatt, – írja Euszebiosz – amikor a zsidó Jeruzsálemet római várossá Aelia Capitolinává formálták át, a Megváltó barlangját az emberek emlékezetéből el akarták tüntetni. Ezért

a teret földdel betemették és arra Aphrodite tiszteletére templomot emeltek. Kissé később Szent Jeromos is bizonyítja ezt, csak ő ott egy Jupiter szobor felállításáról szól. Konstantin kiadta a parancsot, hogy azt a helyet, ahol Krisztus sírját tételezték fel, meg kell tisztítani a szennytől. Amint parancsba adta, *a hamis faragványok a magasból a földre hulltak, és a tévelygés, a hamis képek és démonok lakhelye ledöntetett, és mindenestül semmivé lett.* Ezután szó szerint ez áll: *miikor aztán ott rögtől rögre a hely a föld mélyén feltárult, akkor a Megváltó feltámadásának tiszteletreméltó és legszentebb bizonyítéka, minden remény ellenére a legszentebb barlang, jelképe lett az ismét élő Megváltónak.* Itt csak egy teljesen váratlan felfedezésről egy barlangról van szó, amit Krisztus sírjának tartottak. Hogy miből ismerték fel, Euszebiosz erről nem tudósít. Ezeknél az ásatásoknál a császár anyjának Szent Ilonának jelenlétéről és a kereszt általa történt megtalálásáról nincs szó. Nagyon fontos, hogy Euszebiosz korabeli tanú. Még ha ezeknél az ásatásoknál nem is lehetett jelen, de feltehető, hogy mint Cezarea püspöke, és a császár bizalmasa az ásatásokat Jeruzsálemben biztosan figyelemmel kísérte. A sír kiszabadítása után a helynek megfelelő és méltó épületet kezdtek el építeni. Konstantin a helyi kormányzásának parancsot adott, hogy az építkezést állami segítséggel nagyvonalúan támogassák. Jeruzsálem püspökének Makariosznak levelet írt, amelyben az építkezéshez szükséges minden segítséget megadott. Az írásban kitér a sír megtalálására. A levélnek egyik részében mintha utalás is lenne a kereszt megtalálására: *Mert, hogy olyan hosszán a földben rejtett jelét a szent szenvedésnek ilyen hosszú ideig nem ismerték, ...aztán feltárult, s a valóságban minden csodálkozást felülmúlt.* Vitatják, hogy az említett „szent szenvedésnek jele” alatt mit ért: a barlangra, a sírra vagy a keresztre gondol-e. A császár levelében egyik emberét egy bizonyos Dracillianust is megnevezi, aki az építkezést felügyeli, Makariosz püspöknek pedig azt írja, hogy a technikusok és minden, ami az építkezéshez szükséges rendelkezésére álljon. Aztán felszólítja, hogy mennyi oszlopot és márványt igényel, milyen legyen a bazilika, hogyan kívánja díszíteni. Mert az természetes, hogy a világ legcsodálatosabb helye méltóan legyen felmagasztalva.

Az építmény Euszebiosz szerint három világosan elkülöníthető részből áll. A barlang fölé egy kerek épületet emeltek. Euszebiosz ezt írja: *mint egy egésznek a fejét először is a szent barlangot díszítette fel. Ez emlékmű volt, örök emlék, a Megváltónak a halál feletti győzelem jele, isteni emlékmű, amelynél valaha az angyal, mint vakító fényt hirdette mindenkinek a boldog újjászületést, amely a Megváltó által valósult meg.* A sírt a sziklától elválasztották, úgy hogy magában külön állt, és föléje épült az Anasztaszisz. Ehhez kapcsolódott aztán egy nagy tér, amely nem volt tetővel fedve, hanem három oszlopsorral volt keretezve. Ebben a belső udvarban a Golgota csúcsa emelkedett ki a földről, amit egyébként Euszebiosz nem említ. Euszebiosz így tudósít: *azután a császár igyekezete egy hatalmas térre terjedt ki, amely szabad ég alatt volt, és csillogó kövezettel díszítette a hosszú oszlopsorok alját, amelyek három oldalról körülvették.* Az udvarnak az Anasztaszisszal szembe lévő oldalán pedig egy hatalmas bazilika emelkedett, amelynek alakját és díszítését Euszebiosz pontosan leírja. Szinte himnuszt mond a bazilikáról: *Ezt a templomot a császár a Megváltó feltámadásának világos bizonyítékaként készítette, mikor az egész épületet császárhoz méltó gazdag kiképzésben ragyogtatta. Ő ezt leírhatatlan szépségű aranyból, ezüstből és különböző drágakövekből való ajándékokkal díszítette, ezek művészi kialakítását, nagyságát, és ezek sokféleségét darabról darabra leírni nem is lehetne.*

Az épületegyüttest már 335-ben a császár jelenlétében ünnepélyesen felszentelték. Ezen Euszebiosz püspök is biztosan jelen volt. Amikor a Bordeaux-i zarándok 333-ban Jeruzsálemet meglátogatta az építkezés már előrehaladott állapotban lehetett. Az ő szűkszavú formában írt utazási jelentésében csak ennyit mond: *Ott Konstantin császár parancsára egy bazilika, tehát egy csodálatos szépségű templom épült.*

A konstantini szentsír templomról Euszebiosz írása az egyedüli korabeli leírás, ha eltekintünk az említett Bordeaux-i zarándok Kr. u. 333-ból való rövid megjegyzésétől. A konstantini épületnek van egy ábrázolása a híres Madaba mozaiktérképen (6. sz.), és a római Santa Pudenziana templom apszis-mozaikján is (6. sz.). Az egész komplexum nagysága 150 méter hosszú lehetett.

A konstantini csodás épület csak kb. három évszázadig állt. A perzsák 614-ben Jeruzsálem elfoglalásakor a szentsír templomot is elpusztították. Az akkori pátriárka Modesztusz bár a templomot helyreállította, de nem a gyönyörű eredeti formájában. Jelentős változás történt a felújításban, hogy a Golgota sziklája tető alá került. Ez a konstantini épületben az oszlopudvaron szabad ég alatt volt. A Szentföld muszlim elfoglalását a szentsír templom rombolás nélkül élte túl, de a keresztények elveszítették jogukat, hogy bármikor szabadon bejuthassanak legfontosabb szent helyükhöz. A 9. században a templom kupolája egy földrengés következtében elpusztult, majd 841-ben, 938-ban és 966-ban többször is tűz okozott benne nagy károkat. Egy új pusztítás, – ez alkalommal a szentsír templom teljes lerombolása – 1009-ben al-Hakim kalifa alatt történt, aki az épületet az alapfalakig lebontatta. Ez a konstantini építmény teljes eltűnését jelentette. A szentsír templomot csak a keresztések idejében állították helyre régi szépségében, bár nem a konstantini formában, hanem román stílusban. Ez az alakja van meg ma is. Mi most a mai állapotában csak Eusebiosz leírásából és a régészeti adatokból tudunk egy megközelítő képet alkotni a konstantini építményről.

A Születési templom Betlehemben

Eusebiosz a Szentföldön még három templom építését tulajdonítja Konstantin császárnak: az Eleona-templomot az Olajfák hegyén, a Születési templomot Betlehemben és egy bazilikát Mamreban, ahol Isten megjelent Ábrahámnak. Amíg Eusebiosz a szentsír templom építését Jeruzsálemben egyedül Konstantin császár kezdeményezésének tartja, a másik három szentélynél két asszonyt jelöl meg építőként: Konstantin anyját Szent Ilonát, és anyósát Eutropiát. Az Eleona-templom és a születési bazilika Eusebiosz szerint Szent Ilona érdeme, míg Mamréban a templomépítést Eutropiának a császárhoz küldött méltatlankodó levele indította el, aki mint Szent Ilona is meglátogatta a Szentföldet. Az általános megjegyzésen kívül, hogy Konstantin és anyja a két templomot az Olajfák hegyén és Betlehemben gazdag ajándékokkal és drága díszekkel látták el, Eusebiosz nem ad semmiféle közelebbi leírást ezekről az épületekről. A szentsír templomról szóló részletes leírás után ez áll

Euszebiosznál: *Ő (Konstantin) még más helyeket is átvett, amelyeket mint titkokkal teljes két barlangként tiszteltek, és ezeket is gazdag ajándékokkal látta el. Az egyik barlangot, ahol a Megváltó első isteni megjelenésekor az ő testben való születésének feltételeit magára vette, megfelelő tiszteletben részesítette. A másik barlangnál megdicsőítette mennybe való menetelének emlékét, amely a hegycsúcson történt.*

Euszebiosz írja, hogy Szent Ilona a betlehemi barlangot pompás szentélyé alakította. Rövid idővel ezután maga a császár még fölülmúlva anyja bőkezűségét, ugyanazt a helyet valóban királyi módon díszítette föl.

Bár a születési templomnak ma nem olyan a formája, mint amit Konstantin és Szent Ilona építészei adtak neki, mert Justinianus császár alatt (Kr. u. 500-550) jelentős változtatáson ment keresztül. De a régészeti kutatások a mostani épületen is egyértelmű képet adnak a konstantini formáról. A látogató például ma is megcsodálhatja a konstantini mozaik padlózat nagy részét.

Az Eleona templom

Az „Eleona” név a görög szó latin formája, amely „*olajfaliget*”, „*olajfakertet*” és „*olajfahegyet*” jelent. Az Eleona templom tehát Olajfák-hegyén épült templom. Ez a szent hely azonban, amelyet Konstantin és Szent Ilona épített, az idők viharát nem tudta átvészelni, és teljesen eltűnt. A perzsa betöréskor 614-ben – mint sok más templom a Szentföldön – ez is elpusztult és többé már nem építették fel. Ott állt eredetileg, ahol ma a francia kármeliták kolostora található. Ebben tekinthetik meg a zarándokok a sok Miatyánk táblát a világ különböző nyelvén. Az 1910-es ásátásoknál megtalálták a konstantini bazilika alapjait és a barlangot, amely fölé épült a templom, és így ma pontos elképzelésünk van róla. Hogy Konstantin miért épített itt egy 70 méter hosszú hatalmas háromhajós bazilikát, Euszebiosz Konstantin életrajzában így magyarázza: a császár anyja az Olajfák hegyén a hegycsúcson egy házat, templomot és imaházat épített. Ez a Megváltó tartózkodási helye volt, és ott a barlangban követőit titkos misztériumokba avatta be.

Tehát mint a Születési- és a Szentsír templomban, itt is egy szent barlang volt kapcsolatban keresztény misztériumokkal, ezért épült föléje a templom. Milyen misztériumokra emlékeztetett ez a templom? Már a Konstantin előtti bizonyítékok arra mutatnak, hogy az Olajfák hegyén – a Getszemaniban az árulás barlangja mellett – még egy barlang volt, amelyben Jézus az ő követőinek a világ végéről és a jeruzsálemi templom pusztulásáról beszélt (Mk 13; Mt 24). Ezek voltak az ő utolsó tanításai tanítványai számára mennybemenetele előtt (ApCsel 1,7.). A Konstantin előtti bizonyítékok megerősítik Euszebiosz utalásainak igazságát. Ezek a számára ismert hagyományok bizonyítják az Olajfák hegyén lévő barlang szentségét. Arról azonban, hogy Jézus ebben a barlangban tanította tanítványait a Miatyánkra, – ahogy ezt ma a zarándokoknak elmondják, – a régi hagyományok nem szólnak. Az Eleona-bazilika a századok folyamán veszített jelentőségéből, majd teljesen el is tűnt. Ez azzal függhet össze, hogy az itt tisztelt misztérium a tanítványok számára a végső időkről a későbbi keresztény hagyományban már nem állt úgy a középpontban, mint a kora keresztény időben. Ezért nem volt elég vitalitása, hogy ezt a konstantini szent helyet századokon át életbe tudta volna tartani.

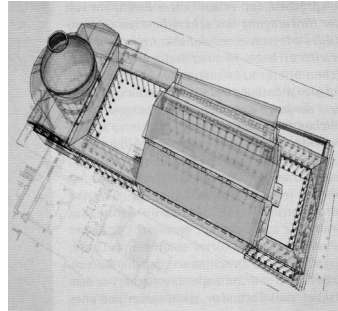
A konstantini bazilika Mamreban

A negyedik bazilikából, amit Konstantin a Szentföldnek ajándékozott, csak az alapok maradványai vannak meg, amit a régészek napvilágra hoztak. Ennek a templomnak sem volt hosszú az élete. A perzsa betöréskor 614-ben ezt is elpusztították, és többé már nem építették újjá. Az ismeretlen Bordeaux-i zarándok úti jegyzetei csodálatos szépségű bazilikaként említik. A Madaba-térkép egy fa szimbólummal ábrázolja, amely az Ábrahám-tölgy.

Euszebiosztól megtudjuk a templom építésének történetét. Konstantin anyósa Eutropia ugyanúgy, mint Szent Ilona buzgó keresztény zarándokként járt a Szentföldön. Meglátogatta Mamre szent helyén Ábrahám szentélyét is. Amit ott látott megdöbbenette, mert itt még éltek a régi pogány rítusok. Hadrianus a zsidók szent helyét római szentélyé akarta átalakítani és Dioniszosz kultuszt akart bevezetni. Az ásatásoknál a régészek találtak is egy Dioniszosz szobrot. Eu-

tropia mindezt látva, méltatlankodó levelet írt Konstantinnak és kérte, hogy tiltsa meg a pogány szokásokat ezen a szent helyen. Mamre volt ugyanis az a hely, ahol Isten három férfi alakjában megjelent Ábrahámnak és sok utódot ígért neki. A Biblia szerint Ábrahám tartózkodási helye egy tölgygel van kapcsolatban. A keresztények számára Isten megjelenése három férfi alakjában (Ter 18,1) utalásnak számított a Szentháromságra. Ez a megjelenés ezért Krisztusnak az isteni Logosz formájában való kinyilatkoztatásának számított, és így Mamre keresztény jelleget kapott.

Eutropia említett neheztelő levele miatt Konstantin Palesztina püspökeinek levelet küldött, amelyben szemükre veti, hogy ezt a visszaélést nem vették észre, és megparancsolja nekik, hogy ott keresztény bazilikát építsenek. Úgy látszik, hogy a parancsot azonnal teljesítették, mert 333-ban a Bordeaux-i zárandok – a kb. 330-ban építeni kezdett bazilikát – gyönyörűnek mondja.

Az eredeti Szent Sír Bazilika

Bár Konstantin a Milánói rendeletet betartva a már meglévő vallásokat és kultuszokat tolerálta, ebben az írásában azoknak, akik Mamreban pogány kultuszokat űznek, kemény büntetést helyezett kilátásba. Úgy látszik azonban, hogy Konstantin ebben a kérdésben nem volt sikeres, mert Mamre a keresztény bazilikával továbbra is szimultán szent helye maradt a zsidóknak, a keresztényeknek és a pogányoknak. Szoszomenosz egyházi író bizonyítja, hogy a Mamreban tartott ünnepet egyaránt nagyra becsülik a zsidók, a pogányok és a keresztények. A zsidók azért mert büszkék Ábrahámról az ő pátriárkájukra, a pogányok az angyalok megjelenése miatt, és végül a keresztények, mert az istenfélő Ábrahámnak először az jelent meg, aki idők multával később maga egy szűz által mutatta meg az üdvösséget az emberi nemnek. Még Szent Jeromos is, akinek választott hazája Betlehem volt, nem messze Mamrétól, az ottani többféle vallási eseményeket, ami talán a piaccal és üzleti élettel is kapcsolatban volt, kétségszerűen *átkozottnak* nevezte.

Konstantin szent volt?

A keleti egyházak Konstantint szentként tisztelik, valószínűleg nem személyes élete miatt, amely néhány sötét és nem szent fejezetet is tartalmaz, hanem mert ő hozta meg a keresztényeknek a szabadságot, és mint első keresztény római császár hatásosan segítette is őket. Ambár ez nem volt kizárólagos, mert Euszebiosz szerint a császár jóindulata a pogányoknak és minden provinciának számtalan adományt juttatott. Ő a ragyogó és sikeres bizánci birodalom elején van, amely egy évezredig működött. A Szentföld keresztényei neki köszönhetik, hogy a kereszténység szent helyein templomokat építtetett. Már korábban is zarándokoltak a Szentföldre, de ezek az építmények a zarándoklatot a kereszténység bölcsőjéhez nagyban segítették. Sok hívő zarándokolt azóta a Szentföldre.

A nyugati egyház nem sorolja Konstantint szentjei közé, ő tud árnyoldalairól is. De mégsem felejtette el, hogy mit köszönhet neki. Hogy a „*konstantini fordulat*”, már hamarosan a császár után vitatható kapcsolatot teremtett a vallás és a politika között, nem az ő terhére írható. Ő még nem tette a kereszténységet római államvallássá. Ő a keresztényeknek és az egyháznak csak a szabadságot adta meg és ezt nem más vallások és kultuszok kárára tette. Az ő Milánói rendelete vallásszabadságot adott a római birodalom minden polgárának. Ez még most is időszerű lenne sok olyan országban, amelyek egykor Konstantin uralkodási területéhez tartoztak. Ha a „szent” melléknevet nem is, de a „Nagyot” igazán megérdemli .

A bazilika apszisa Mamrëban

(R. Wagner: *Konstantin der Grosse. Seine Spuren im Heiligen Land. In: Im Land des Herrn 67. Jg. (2013). 44-58 o. alapján.*)

É l ő I g e

BIBLIAISKOLA

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Vágvölgyi Éva

Jeremiás vallomásai:

Jeremiás vitái Jahvéval

A.) Alapgondolat

Jeremiás könyvét át meg átszövik a személyes vallomások és monológok, belső küzdelmei önmagával és Jahvéval. Élete teljes egészében alárendelődött próféta küldetésének. Jahve parancsára le kellett mondania a házasságról és a családi életről (16,1 kk.), sőt egy ideig a közéletben sem volt szabad részt vennie (16,5–9). Mint vörös fonál húzódik működésén végig a sikertelenség és a szenvedés, ráadásul küldetéstudata és Jahvéba vetett bizalma is meginog, amikor Isten késik az igazságszolgáltatással. Fájdalmasan szembesül a gonoszok szerencséjével, mintha Isten megfélemedezett volna az üldözött igazak védelméről. Jeremiás az egyike a szenvedés által leginkább megpróbált prófétáknak. Jeremiás közleményének a szenvedés alapkaraktérévé válik (Jer 8,18-21; 9,16-23), mondhatni Jeremiás a reménytelenség prófétája, mégis megcsillan benne a remény és a boldogság üzenete is (reményt és jövőt adok 29,11), mint a feltámadás homályos előérzete. Jeremiás perlekedik Istennel, mert nem látja Isten terveiben a szenvedés szerepét. A hit általi szenvedés Isten választottjait megtanítja a szenvedés értékére. Így jut el Jeremiás a lázadástól egy új megtérésig (Jer 15,10-19; 31,31-34).

B.) Szöveg: „Jeremiás vallomásai”, Jer 18,18-22; Jer 11,19-22; Jer 12,1-3.5-6; Jer 17, 14-18; Jer 15,10-11.15-20; Jer 20,7-12

C.) Bevezetés

Megközelítés fázisa

Különböző tárgyakat vagy megfelelő fotókat helyezünk el, amelyek szorongató helyzetek emlékéit idézhetik fel bennünk: törött cserép, szakadt kép, kettétört bot, összegubancolt fonál, egy darab szögdrót, nehéz kő, elszáradt virág, háló, kiégett teamécses.

Miközben a résztvevők lassan körbe járnak és szemlélik a tárgyakat vagy képeket, a következő kérdéseket tesszük fel nekik, hosszú csendes szüneteket tartva köztük:

– Előfordult-e már, hogy egy feladat alapjaiban megrendítette az önértelmezésem és meggyőződésem?

– Ismerem-e azt az érzést, hogy elvesztettem az életem értelmét? Elhibáztam az életem?

– Éreztem már magam néha Istentől elhagyottnak?

– Érzem-e úgy magam a nehéz időkben, hogy az a feladatom, hogy Krisztus szerepét kell betöltenem?

– Merészelek-e Istennel „küzdeni”, pelerkedni vele és vádolni őt?

– Ismerem-e ezeket a gondolatokat: „Ha azt Isten adja, akkor nem szabadulhatunk a szenvedéstől?”

Ezután a kihelyezett tárgyak/képek közül mindenki egyet választhat és középre helyezi. Utána gondolatcsere következik a kiválasztott tárgyak/képek által ébresztett gondolatokról, érzésekről.

Szövegmunka

a.) A vallomás első része

Jeremiás körüljárja az ellenség-problematikát.

– *Bosszúért kiált (Jer 18,18-22; 11,19k.22)*

A Jer 18 ábrázolja a prófétának a papok, a bölcsek és a próféták általi veszélyeztetettségét (a vallási vezetők), akiknek az intrikája azt a célt szolgálja, hogy megsemmisítsék őt. Jeremiás Jahvéhoz fellebbez, mint bíróhoz. Az ő segélykiáltásának oka, hogy bár ő készen

volt arra, hogy ellenségeiért közbenjárjon, ezek azonban ellenséges lelkülettel válaszoltak. Ennek láttára szólítja fel Jahvét közbelépésre.

A Jer 11,19 beszél a gyilkossági szándék intenzitásáról, és ahogy a próféta Jahvéba, mint valódi bírónak és bosszúállónak veti bizalmát és Isten ítéletet mond felettük.

Jeremiás perlekedik Jahvéval – Jahve válaszol (Jer 12,1-3.5k)

Jeremiás panaszkodik Jahvénak. Kérdéssé teszi bírói mivoltát és kritizálja tétovázását. Ellenségei – „istentelenek” és „hütlének” – nem Isten létezését vonják kétségbe, hanem semmibe veszik konkrét tetteit az emberekért, praktikus ateizmusban élnek. De úgy tűnik Isten mégis boldogsággal áldja meg őket.

Jahve válasza (12,5k)

Isten válasza első pillanatra nem hoz megoldást, hanem egy ellenkérdéssel provokálja (hasonlat a kisebből a nagyobba) a próféta magatartásának és beállítottságának változását: Ha Jeremiás ebben a helyzetben rögtön elcsügged, akkor hogyan akar a kockázatos próféta egzisztenciában helytállni, ami folyamatos életveszélyt jelent?

A hagyományos hívő sémája nem elég teherbíró többé. A próféta megbízatás és annak megvalósítása magába foglalja az ellenséges csoportokkal való összecsapások prioritását. A közeli barátok és a rokonok általi veszélyeztettség azt mutatja, hogy a próféta hivatás radikális önállóságot követel, a saját családi kapcsolataiban is előtör.

Jeremiás bizonytalanná válik (Jer 17,12-18)

Isten válasza a 12,5-től nem hozza meg Jeremiás számára a remélt segítséget. Konfliktusának megoldása, hogy bevonja az ő saját személyét a játékba. A vészt, amelyet hirdetnie kell saját testében tapasztalja meg. A megsemmisítés lehetősége egyre közelebb jön számára. Kezdi megsejteni, hogy el kell hagynia magabiztos helyzetét, és hogy a kollégáival való párbeszédbe saját magát kell belevinnie. Elhatárolódik a „hivatásos” prófétától (vö. 23,21-24) és növekvő félelemmel tapasztalja Isten habozását, Isten nem siet rögtön az ő megmentésére. Ráadásul elhangzik felé a követelés:

„Ne ijedj meg tőlük, különben én ijesztelek meg előttük!” (1,17).

Ez a követelés Jeremiást a vallomások 2. részében egy mély öntudati válságba és mindenek előtt az Istennel való kapcsolatának egy mély válságába sodorja.

b. A vallomás második része

Jeremiás panasza és vádjai (15,10k.15-18; 20,7-10)

Ezek a szövegek bepillantást adnak a próféta által kifogásolt feszültségbe, amelyben a rátett teher elviselhetetlensége miatt gyötrődik. Szenved a sikertelenségtől és az ellenségesség hullámaintól, amelyek átcsapnak rajta, és szenved a társadalomból való kiválasztottságtól (10.17), de még szorongatóbb számára Jahve látszólagos megbízhatatlansága (15,18; 20,7). Jeremiás csalódott benne. A Jer 2,13 Isten szavának metaforáját tartalmazza. Jeremiás számára „az élő víz forrása” délibábbá válik, amivel a haszontalan bálványok közé hátrál. Az „elszédíteni” ige a 20,7-ből egy speciális kifejezés, amit akkor használnak, amikor valaki elcsábít egy lányt. Jeremiás Istentől rászédettnek érzi magát, hogy kihasználta az ő bizalmát, szeretetét, a készségét és Isten szava iránti elkötelezettségét (16. v.) és hátba döfték. Kezd az ígéretekben kételkedni, hiszen benne van a kételkedés (17. v.) jóvátehetetlen szenvedése (18. v.)

Ezzel az ő próféataságának alapja rendült meg. Hogy lehetne továbbra is próféta, ha többé már nem bízik Jahve szavában? Hogy lehetne továbbra is Isten szája, ha Isten néma? Tévedés volt a meghívása? Csak képzelődés volt az ő meghívásának hallása? Jeremiás úgy érzi, rászédtek az élete értelme vonatkozásában. Panasza váddá válik. Válaszút elé állítja Jahvét: „Állj bosszút – értem – az üldözőimem” (15. v.), ezért „Tedd magadévá az én ügyemet!” vagy emelj fel engem a te „türelmedbe”, hagyj engem kétségbeesésbe elpusztulni ha te nem vagy kész nyíltan elismerni az én küldetésemet. Jeremiás csak ezt a két alternatívát látja és azt feltételezi, hogy Istennek sincs más lehetősége. A próféta kötelezettségéből való kitörési kísérlet (20,9) már nem lehetséges számára. Jeremiás nem Isten létében kételkedik, hanem Isten hűségének megértésében, amelyről a teológiai hagyomány és az eddigi személyes tapasztalatai szóltak. Neki van egy saját erős meggyőződése arról, hogy mit tett Isten Izraelért. Amit

ő most megtapasztal semmi módon nem hozható összhangba az ő eddigi istenképével. Isten távolivá és idegenné vált számára.

Jahve válasza (15,19k)

A panasz és vád nem szálltak el a levegőbe. Jahve prófétáival van, az ő oldalukon áll, akkor is, ha másképpen, mint ahogy ők elvárják tőle. Ő végbeviszi meghívását (1,8,19), de más módon. Ő meghallgatja a panaszt, elfogadja a vádat és megköveteli a prófétától a gondolkodás megváltoztatását, irányváltást, a kész gondolatsablonok – „könnyelmű” – megváltoztatását, a saját istenképhez és istenábrázoláshoz való ragaszkodásnak a megváltoztatását, az elfordulást az emberi perspektívák tévedésétől egy tágabb valóság felé.

„Hogy színem előtt állhass (19. v.), azt jelenti:

- a meglepetést elfogadni
- Istent mindig új és más módon megtapasztalni
- az ő titokzatosságát és távoliságát megtartani (Jer 23,23)
- az ő gondolatait és útjait nem emberi mértékkel mérni (Iz 55,8k)
- az ő meglepő és felfoghatatlan cselekedeteit
 - ne akarjuk megragadni (Iz 28,21; Jób 42,1-6)
- a sajátunkat nem mint istenit kiadni,
 - a relatívot nem mint abszolútot
- Istenben bízni, akkor is ha nem értjük őt.

A 19b-20 versekben Jeremiást független lesz a hivatalos elvárásoktól. Ő nem igazítja ki Isten szavát, hogy összhangba legyen és helyeslést találjon. Neki szembe kell a közvéleménnyel és a hivatalos teológiai irányzattal mennie (vö. a Templombeszéd 7,1-15 és a kultuszkritika a 7,21-23). Sőt az együttműködést és a közbenjárást megtiltják számára (7,16; 14,11; 11,14). A megbízatásával szembeni engedelmesség megköveteli a saját kívánságairól és biztonságáról való lemondást. Az ő prófétai egzisztenciája egy szenvedő egzisztenciája, a veszélyeztetettség és egyedüllét (20. v.).

Jeremiás szenvedése egyben a karaktere lesz (Jer 20,11.13)

(A 12. v. nem eredeti közlés, hanem a 11,20 felidézése). A 11. versben a panaszon győz a meghallgatás bizonyossága és a Jahve segítségébe vetett bizalom. A felszólító himnuszban (13. v.) irodalmi kapcsolatot ismerhetünk fel: Az olvasót vagy hallgatót felszólítja,

hogy a dicséretben hangolódjanak össze. Jeremiás új tapasztalatot szerez. Megváltozik az istenképe és önértelmezése és ez további újszerűsége motiválja a küldetésben (Jahve elérhetetlensége, feltétlen bírói mivolta). Jeremiás megéli önmagán a megsemmisülés ijedségét, amelyet mindenkinek meghirdet. A megbízása és személyes sorsa összhangban van. A konfliktusokkal terhelt kapcsolat népe és Jahve között visszatükröződik a próféta szenvedéseiben. Így Jeremiás a hajótörését nem megsemmisülésként és végként tapasztalja meg, hanem mint küldetése megerősítését.

A vallomások legitimálják megváltozott beállítottságát és igehirdetését és a prófétai kép új dimenzióját nyitják meg.

3. Meditatív összefoglalás

Mindnyájan, akiknek a vallomásokkal való találkozás „fényt gyújtott”, meggyújtanak egy teamécsest és az általuk a foglalkozás elején az asztalra helyezett kiválasztott tárgy/kép elé helyezik. Ehhez néhány gondolatot fűzhetnek.

4. „Jeremiás vallomásai”

Jer 18,18-22: **18** Ezt mondták: »Jöjjetek, szöjünk terveket Jeremiás ellen, mert nem veszhet el a törvény a paptól, sem a tanács a bölcstől, sem az ige a prófétától! Jöjjetek, verjük őt meg nyelvvél, és ne figyeljünk egyetlen szavára sem!«

19 *Figyelj rám, Uram,*

és halld meg ellenfeleim hangját!

20 *Vajon rosszal szokás-e fizetni a jóért,*

hogyan vermet ástak lelkemnek?

Emlékezz rá, hogy színed előtt álltam,

hogyan javukra szóljak,

hogyan elfordítsam haragodat róluk!

21 *Ezért juttasd fiaikat éhínségre,*

és add őket a kard hatalmába!

Asszonyaik legyenek gyermektelenek és özvegyek,

férfiaikat halál gyilkolja,

ifjait kard sújtsa a harcban!

22 *Hangozzék jajkiáltás házaikból,*

amikor hirtelen rablócsapatot hozol rájuk!

*Mert vermet ástak, hogy elfogjanak engem,
és csapdákat rejtettek el lábam elé.*

Jer 11,19-22 ¹⁹ Én pedig olyan vagyok, mint egy kezes bárány, melyet levágni visznek; és nem tudtam, hogy ilyen terveket szőttek ellenem: »Pusztítsuk el a fát gyümölcsével együtt, és vágjuk ki az élők földjéből, hogy nevére se emlékezzenek többé!«

20 *Seregek Ura, igazságos bíró,
vesék és szívek vizsgálója,
hadd lássam bosszúdat rajtuk,
mert eléd tártam ügyemet!*

21 Ezért így szól az Úr Anatót férfiaiáról, akik életedre törnek, és azt mondják: »Ne prófétálj az Úr nevében, hogy meg ne halj kezünk által!«;

22 ezért így szól a Seregek Ura: »Íme, én meglátogatom őket: az ifjak kard által halnak meg, fiaik és leányaik éhen halnak.

Jer12,1-3. 5-6 ¹ *Igaz vagy, Uram,
ha vitatkozom is veled;
mégis hadd folytassak pert veled!
Miért sikeres az istentelenek útja?
Nyugodtan élnek mind a hűtlenül elpártolók.*

2 *Elültetted őket, gyökeret is vertek,
fejlődnek, gyümölcsöt is hoznak;
közel vagy a szájukhoz,
de távol a veséjüktől.*

3 *Te, Uram, ismersz engem, látsz engem,
és megvizsgáltad, hogy szívem veled van.
Különítsd el őket, mint juhokat a levágásra,
és jelöld meg őket a leölés napjára!*

5 *»Ha gyalogosokkal futottál, mégis kifárasztottak,
hogyan fogsz versenyezni a lovakkal?
Békés földön biztonságban érzed ugyan magad,
de mit csinálsz majd a Jordán sűrűjében?*

6 *Bizony, még testvéreid és atyád háza is,
még ők is hűtlenek lettek hozzád,
még ők is teli torokkal kiáltoznak mögötted.
Ne higgy nekik, még ha jót mondanak is neked!«*

Jer 17,14-18: **14** Gyógyíts meg engem, Uram, és meggyógyulok,
szabadíts meg engem, és megszabadulok,
mert dicsőségem te vagy!

15 Íme, ők azt mondják nekem:

»Hol van az Úr igéje? Jöjjön hát!«

16 De én nem sürgettelek a rosszra téged,
és a végzetes napot nem kívántam, te tudod.
Ami kijött az ajkamon,
színed előtt volt.

17 Ne légy nekem rettegésemre;
menedékem te vagy a baj napján!

18 Szégyenüljenek meg üldözöm,
de ne szégyenüljek meg én!
Rettegjenek ők, de ne rettegjek én!
Hozd el rájuk a baj napját,
és kétszeres töréssel törd össze őket!

Jer 15,10-11. 15-20 **10** Jaj nekem, anyám,
hogy megszültél engem,
a perlekedés emberét és vizsály emberét
az egész ország számára!

Nem adtam kölcsönt, és nekem sem kölcsönöztek,
mégis mindenki átkoz engem.

11 Ezt mondta az Úr:

»Bizony, javadat szolgáltam,
bizony, arra készítettem az ellenséget,
hogy esedezzek hozzád
baj idején és szorongatás idején.

15 Te tudod, Uram!

Emlékezz meg rólam, és látogass meg engem,
állj bosszút értem üldözőimen!

Hosszantűrő vagy: ne taszíts el engem!
Tudd meg, hogy érted viselek gyalázatot!

16 Ha rátaláltam igéidre,
eledelemmé váltak;
igéd nekem örömöm

és szívem vidámsága lett;
mert a te nevedet viselem,
Uram, Seregek Istene!

17 Nem ültem a tréfálkozók körében,

és nem vigadoztam;
kezed súlya miatt egymagamban ültem,
mert bosszúsággal töltöttél el engem.

18 *Miért lett fájdalmam örökké tartó,
és sebem halálos?*

*Nem akar meggyógyulni.
Bizony, olyan vagy számomra,
mint a csalóka patak,
melynek nem állandó a vize.*

19 *Ezért így szól az Úr:*

*»Ha visszatérsz, engedlek visszatérni,
hogy színem előtt állhass;
és ha előhozod az értékest az értéktelenből,
mintegy az én szám leszel.*

*Térjenek vissza ők hozzád,
de te ne térj vissza hozzájuk!*

20 *Ez előtt a nép előtt*

bevehetetlen ércfallá teszek téged.

*Harcolnak majd ellened,
de nem bírnak veled;
mert én veled vagyok,
hogy megszabadítsalak és megmentselek téged
- mondja az Úr. -*

Jer 20,7-12: A próféta panasza

7 *Rászedtél, Uram,
és hagytam, hogy rászedj!
Erősebb voltál nálam, és győztél!
Nevetség tárgya lettem egész nap,
mindenki gúnyolódik rajtam.*

8 *Mert ahányszor csak beszélek, kiáltoznom kell,
erőszakot és elnyomást kiáltanom;
mert az Úr igéje gyalázatomra lett,
és csúfságomra egész nap.*

9 *Azt mondtam: »Nem törődöm veled,
és nem beszélek többé az o nevében.«
De olyan lett szívemben, mint égő tűz,
bezárva csontjaimba;
és hiába erőlködtem, hogy magamban tartsam,
nem győzöm.*

10 Mert hallottam sokak rágalmát,
rettenetet mindenfelől:

»Jelentsétek! Jelentsük fel őt!«

Akik barátságban voltak velem,
mind bukásomat lesik:

»Hátha rá lehet szedni, legyőzhetjük,
és bosszút állhatunk rajta!«

11 De az Úr velem van, mint hatalmas hős,
ezért üldözőim elbuknak, és nem győznek;
nagyon megszégyenülnek, mert nem járnak sikerrel,
örök gyalázatuk nem megy feledésbe.

12 Seregek Ura, aki megvizsgálod az igazat,
aki látod a veséket és a szívet,
hadd lássam bosszúdat rajtuk,
mert eléd tártam ügyemet!

D.) Óravázlat

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, időtar- tam</i>
1. Ének: Itt állok előtted	ének kot- tából	Énekelj az Úrnak 169. o., 5 perc
2. A megközelítés fázisa lásd Bevezetés 1.	Szemléllő- dés, utána csoportos beszélge- tés	Tárgyak/fotók 15 perc
3 Szövegmunka A vallomások első része, lásd Bevezetés 2/a <i>Jeremiás körüljárja az ellenségproblematikát.</i> - <i>Bosszúért kiált (Jer 18,18-22; 11,19k.22)</i> A két szöveget közösen elolvassuk majd a következő feltáró kérdések alapján feldol- gozzuk: – Ki látszik Jeremiás ellenfelének? – Hogyan nyilvánítják ki az ellenséges maga- tartásukat?	Csoportos munka az órávezető irányításá- val	Szentírási szöve- gek Bevezetés 4., ceruza, jegyzet- füzet, 45 perc

<p>– Jellemezze ön az imádságát és az Istenről való elképzelését!.</p>		
<p><i>Jeremiás perlekedik Jahvéval – Jahve válaszol (Jer 12,1-3.5k)</i> Az 1-3 verset a következő aspektusból olvassuk: – Mi változott a próféta beállítottságán? – Hogy tudjuk az ellenfelek magatartását jellemezni?</p>	<p>Csoportos munka az órávezető irányításával</p>	
<p><i>Jahve válasza (12,5k)</i> A szöveg elolvasása után spontán megnyilatkozások Továbbvezető kérdések: Hogy tetszik önnek Isten válasza? Hol találunk Jeremiás Istennel való párbeszédében új aspektust? Hasonlítsa össze az 1,17-tel!</p>	<p>Csoportos munka az órávezető irányításával</p>	
<p><i>Jeremiás bizonytalanná válik (Jer 17,12-18)</i></p>	<p>Az órávezető közlése</p>	
<p>4. Szövegmunka A vallomás második része, lásd Bevezetés 2/b Személyes nézeteltérés a megtámadott Jeremiás és Istene között <i>Jeremiás panasza és vádjai</i> (15,10k.15-18; 20,7-10) A két szöveget közösen elolvassuk, majd kiscsoportban megbeszéljük a Jeremiást szorongató problémákat. További feladatok a szöveghez: – Hasonlítsa össze a 10. verset a Szám 11; 1 Kir 19; Jón 4 szövegekkel! – A becsapottságról mit ír a Jób 6,15-20. Olvassa el hozzá a Jer 2,11-13! – A próféta csalódottságának és fájdalmanak jobb megértéséhez olvassa el az 1,8.17-19!</p>	<p>Csoportos munka az órávezető irányításával</p>	<p>Szentírás, szentírási szövegek Bevezetés 4., ceruza, jegyzetfüzet, 50 perc</p>

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, időtar- tam</i>
<p><i>Jahve válasza (15,19k)</i> Egy rövid gondolkodásban a résztvevők próbálják Jeremiás helyébe képzelni magukat: Hogyan reagálok arra, ha elakadok egy helyzetben és nem látok kiutat? Ha minden kérdésessé válik számomra? Olvassuk el hozzá a 15,9k-t A csoportos beszélgetésben értelmezhetjük Jahve választát a következő szövegekkel való összehasonlításokban: Jer 23,23 Iz 28,21; 55,8k Jób 42,1-6</p>	Egyéni válaszok keresése, majd gondolatcsere, csoportos beszélgetés az óra-vezető irányításával	
<p>Jeremiás szenvedése egyben a karaktere lesz (Jer 20,11.13) A párbeszéd befejezéseként elolvassuk a két verset és a fő gondolatokat csoportbeszélgetésben foglaljuk össze.</p>	Csoportos munka az óra-vezető irányításával	
<p>5. Meditatív összefoglalás Lásd Bevezetés 3.</p>	Csoportos beszélgetés az óra-vezető irányításával	Tárgyak/fotók, teamécsesek, gyufa 15 perc

A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat budapesti Központjában „**Élő Ige**” címmel **bibliaiskola** működik (szeptembertől júniusig minden hónap első hétfőjén du. 5-7-ig). Jelen füzetünk a nyolcvannegyedik óra anyagát tartalmazza.

Budapest, 2013. december 1. Szeretettel:

Vágvölgyi Éva óra-vezető
Tarjányi Béla szakmai vezető

Egy életút

Interjú Kocsis Imre biblikus professzorral¹ – 3. rész –

*Zimányi Ágnes: Professzor úr, beszélünk arról, hogy kutatja az Ószövetséget, nyelvekkel foglalkozik. Görög katolikus tudósként a bizánci kultúrával, bizánci teológiával foglalkozik különösb-
ben?*

Fodor György: Megmondom őszintén, hogy igen, és egy egész szép kis könyvtárat gyűjtöttem össze, ha szabad ezzel büszkélkednem. Minden nem megy, valóban ezt azért be kell látnom. Annak idején elkezdtem a görög szakot is, az ELTE-n, pontosan egy ilyen bizánci vonalat is szerettem volna, de aztán harmadévben azt már nem bírtam, így csak az első két évet végeztem el. A lényeg az, hogy olyan előadásokat vettem fel felsőbb évfolyamokról is, ami bizánci irodalomtörténet, bizánci történetírók, bizánci művészettörténet, ikonográfia, stb., Később, amikor az arab történelmet tanultam, természetesen az arab bizánci kapcsolatok, az arab bizánci háborúk, az arab bizánci együttélésnek számtalan formájával találkoztam. Rengetegszer idéznek bizánci történetírók arab forrásokat, arab történetírókat, tehát valahogy az arab szak és a bizánci kultúrának a vonala összeér. Nem is gondoltam, hogy ilyen gyakran. Egyébként még most is gyűjtöm azokat a könyveket, azt az irodalmat, amivel kapcsolatban az a reményem, hogy egyszer el tudom olvasni, tehát igenis továbbra is nagyon érdekel Bizáncnak az ezer éves kultúrája.

Z.Á.: Úgy tudjuk, hogy amikor a magyarok letelepedtek ebben a hazában, akkor a bizánci kereszténységet már ismerték. Milyen volt az a bizánci kereszténység?

F.Gy.: Erről a kutatók között nem kis vita van, ezt őszintén el kell mondani. Az a tény, hogy a keleti kereszténységgel nem egy, hanem számos alkalommal kapcsolatba kerültek elődeink, az biztos. Lehetne sorolni bizánci történetírókat, akik erről részletesen beszámolnak. Az, hogy a magyarokat hogy hívják, turkoj vagy ugroj, vagy

¹ Elhangzott a Magyar Katolikus Rádióban 2012. szeptember 11-én. Készítette: Zimányi Ágnes.

akárhogy, az egy más kérdés, de abban konszenzus van a kutatók között, hogy a magyarok ebbe a Kárpát-medencébe érkezésük előtt nagyon sokszor találkoztak a bizánci térítőkkal és a bizánci kereszténységgel. Hogy pontosan hányan lehettek amikor ideértek, azok, akik már fölvelték a bizánci térítők által a kereszténységet, azt nem tudjuk. Az biztos, hogy Erdélyben, Dél-Erdélyben és Csanád, Ajtony és más törzsfőknek a területén számos keleti keresztény élt, és hogy a Hierotheosz-féle térítés nagyon-nagyon sikeres volt. Később a magyarok Géza fejedelem alatt egy Bizánc ellenes koalícióba beléptek, amikor is megszakadt ez a Hierotheosz térítő püspök által indított, nagyon sikeres bizánci misszió, így akkor ez a vonal elhalványult, és eltűnt.

Z.Á.: És ezért lettünk mi római rítusú katolikusok?

F.Gy.: Nemcsak ezért. Én ezt a Gondviselés művének tulajdonítom egyrészt, hogy Szent István végül is Róma felé fordult, és a pápától kért koronát. Viszont azt nagyon-nagyon szeretném kihangsúlyozni, hogy az Árpád-házi uralkodók alatt végig megvolt a Bizánc iránti rokonszenv, ha úgy tetszik, nosztalgia is. Számos Árpád-házi uralkodó nagyon szoros kapcsolatot tartott fenn Bizánccal, Konstantinápolyal, a „Város”-sal, hiszen azért ne felejtjük el, hogy akkor a „Város”, tehát Konstantinápoly sokkal nagyobb volt, mint Róma, és sokkal ékesebb is volt. Tehát a „Város” az Konstantinápoly volt, és a magyar Árpád-házi uralkodók mindig éreztek egy belső készletést, hogy Bizánc felé forduljanak, azzal együtt, hogy jól döntöttek.

Z.Á.: Professzor úr, amikor az arab nyelvvel foglalkozott, megismerte az iszlám vallást is, és ez napjainkban nagyon jelentős, hiszen Európában számos moszlim ember él, sokszor vallási alapon ellentétek vannak keresztények és moszlimok között. Önnek erről mi a véleménye?

F.Gy.: Lassan minden olyan tudományterületet érintünk, ami az én szívem közepében van, tehát az Ószövetség, a Szentírás, a sémi filológia, a keleti nyelvek, aztán Bizánc, és most eljutottunk a monoteista vallások közötti párbeszéd kérdéséhez. Úgy érzem, ez az a terület, ami engem még nagyon foglalkoztat, amibe nagyon sok időt és energiát fektetek bele, hogy a három monoteista vallásnak a dia-

lógusát az én szerény eszközeimmel előre mozdítsam. Ne felejtjük el, hogy ugyanaz az Isten szólt Ábrahámhoz mind a három vallás követői szerint, tehát ahogy szoktam mondani, a moszlim hívők Iste-ne, Allah ugyanaz az Isten, mint a mi Istenünk? És erre a kérdésre a válasz, -az egyik pápától van az idézet-, hogy igen, csak ők kevésbé ismerik, és másképpen imádják. Igen, tehát az egy Isten az ugyanaz, de ők kevésbé ismerik, és másképpen imádják. Én viszont azt mondom, -és ezt egy arab országban lévő nunciustól hallottam egyszer, aki nagyon elkötelezett híve az ábrahámi vallások közötti párbeszédnek-, hogy hihetetlenül közelebb állunk egymáshoz, mint amennyire hisszük. Ha megnézzük a nagy távol-keleti vallásokat, akár a hinduizmust, a buddhizmust, a kínai univerzális, a görög világ vallásait, vagy a japán sintoizmust, tehát a maga sokistenhitével, panteizmusával, a maga mitológiáival, akkor (negatívumot szándékosan nem akarok mondani), összehasonlíthatatlanul magasabban vannak a kinyilatkoztatott ábrahámi vallások. Tehát az, hogy egy Isten van, és az egy Isten kapcsolatba lépett az emberrel, valamilyen módon kinyilatkoztatta magát, zsidóság, iszlám, a kereszténységben a leginkább, ez valami hihetetlen módon összeköti ezeket a vallásokat, és sokkal jobban meg kellene érteniük egymást. Hiszen hogyha ugyanaz az Atyánk, és hogyha ugyanaz az Isten szólt és beszélt az ősatyákhoz, akkor nekünk is sokkal jobban meg kellene értenünk egymást. A közel-keleti keresztényekkel való párbeszéd, vagy pedig a látogatások során is amikor együtt ültünk a moszlim teológusokkal, akkor mindenki beismerte, hogy az élet tiszteletének a kérdéseiben, a teremtésnek a felfogásában, az eszkatológia tekintetében, hogy Isten lesz minden mindenben, hogy Isten fogja a világfíletet megtartani, az embereket személy szerint is megítélni, vagyis sokkal több közös van a monoteista ábrahámi vallásokban, mint azt gondoljuk. Éppen ezért sokkal jobban meg kellene egymást értenünk, és tisztelnünk. Mindig hangsúlyozni szoktam, hogy a megismerés szükséges ahhoz, hogy a másikat jobban tisztelni tudjuk. A Hittudományi Karon egy rövidebb szemináriumot tartok „A Moszlim teológia aranykora címmel”. A hallgatókat érdekli az időszak, a VIII. századtól a XII. századig, utána jönnek tatárok a XIII. században, és véget vetnek a moszlim kultúra virágkorának. Azzal kezdtem ezt a szemináriumot

is, hogy ahhoz, hogy jobban megértsük a másikat, meglássuk, mennyi minden értékes és közös van a másokban és a másik vallásban, ahhoz meg kell ismerni. Az a baj, hogy nagyon sokan beszélnek ma a moszlimokról, moszlim teológiáról, de nem ismerik. Ugyanakkor el kell mondani azt is, hogy a kereszténység szerintünk mennyivel több, és hogy miért abszolút vallás.

Z.Á.: Mennyivel több?

F.Gy.: Nos, egyrészt azért, mert amint már mondtam, ők Istent kevésbé ismerik és másképpen imádják. Jézus Krisztus élénk élte azt, hogy milyen az Isten, és ő maga, mint Isten jött el közénk. Ez valami olyan hallatlan, amit nem lehet felülmúlni, aminél többet nem lehet az ember számára ajándékozni. Úgy érzem, hogy ez a legfontosabb, tehát Jézus Krisztus eljövetele, és megváltó halála. De nemcsak megváltó halála, hanem az Isten megismerése, hogy az emberekhez közel jött az Isten, és életével megmutatta, hogy milyen az Isten. Ez valami fantasztikus Isten közelség és kinyilatkoztatás. Ebből következik egy teljesen új Istenkép és emberkép. Az emberképpel kapcsolatban Jézus nagyon sok mindent elmond a példabeszédekben, és azzal, ahogyan viselkedett, a vámosokkal, bűnösökkel, mindenkivel. Mindenki felé nyitott volt, mindenkit meghívott, szemben az akkori Ószövetségnek, vagy akár az iszlámnak bizonyos kirekesztő tendenciáival, ami részben korhoz kötött, részben pedig következik a kinyilatkoztatásnak abból a szintjéből. Ezt Szent Pál úgy tudta megfogalmazni, hogy mindenki egyenlő, Jézus Krisztusban nincs rabszolga és szabad, férfi vagy nő, hanem mindenki egyenlő. A nők helyzetét az iszlámban, azt hiszem, nem kell ecsetelni. Jézus elhozta a nők számára a teljes egyenlőségét, bár ez benne volt már a teremtés teológiájában is, csak elhalványult később az Ószövetség történetében. A kereszténység az áldozatnak és a szeretetnek a vallása. Alapvetően a zsidóság és az iszlám törvényvallás, amelyben az egyénnek meg kell tartani a törvényeket. A kereszténység lényege az, ahogyan Jézus élt: másokért vállalt szenvedést, tehát az áldozatnak és a szeretetnek élt. Azt hiszem, hogy ebben a háromban tudnám röviden összefoglalni a mi vallásunk lényegét. Tehát a Jézus-esemény, az embereknek az egyenlősége és egyforma tisztelete Isten részéről és természetesen egymás között is. Végül a harmadik pedig

az a fajta szeretet-áldozatnak a vallása, amely a szentmisében, a szent liturgiában csúcsonylik ki. Nekünk is valójában másokért vállalt élő kenyérré kell válnunk, ahogyan Jézus életét adta értünk, nekünk is így kell életünket adni a magunk módján, a magunk állapotában és állapotbeli kötelességeinkben a többi emberért.

Z.Á.: Istennek az irgalmassága melyik egyistenhívő vallásban domborodik ki a legjobban?

F.Gy.: Mindenképpen a kereszténységben, hiszem és vallom, hogy a kereszténység abszolút vallás és a legnagyobb kinyilatkoztatás, ami lehetséges. A prófétáknál is csodálatos textusok vannak, próféciák vannak arról, hogy Isten irgalmas, ahogy Ozeásnál olvashatjuk, hogy megérdemelnéd, hogy hogy bánjak veled, mert hűtlen voltál és megszegted a szövetséget, de nem tudom megtenni, mert olyan szeretettel, irgalommal szeretlek. Én Isten vagyok, és nem ember, nem bosszúval, hanem irgalommal jövök. Azért a prófétáknál gyönyörű szövegek vannak Isten anyai szeretetéről, Isten megbocsátó irgalmáról. Mint ahogy az anya nem tudja megtagadni a gyermekét, ugyanúgy Isten nem tudja megtagadni az embert, az ő népét, az emberiséget, mondja Deutero-Izajás vagy Ozeás. A Koránban Allahnak a szupremáciája olyan nagy, hogy az ember csak reménykedhet. Irgalmas és könyörületes, hiszen minden ima, minden szúra így kezdődik, hogy Allahnak, az irgalmasnak és könyörületesnek a nevében. De azért a Koránban az is ott van, hogy Isten megkönyörül azon, akin akar. Tehát Istennek ez a mindenhatósága, ez a szupremáciája következetesen megvan a Koránban és az iszlám Isten képében, így az ember eszerint is reménykedhet. A kereszténységben viszont, ha valaki elfogadja Jézus tanítását elfogadja, hisz benne és megpróbálja élni, akkor *biztos lehet* abban, hogy Isten irgalmazni fog neki. Az iszlámban ezt soha nem érezheti, mert Allahnak az eleve elrendelése, a szupremáciája olyan nagy, hogy csak reménykedni lehet, hogy Allah irgalmas lesz ahhoz, akihez akar.

Z.Á.: Fodor György professzor úr, Ön görög katolikus lelkész-ként bizánci liturgián vesz részt, ami hosszabb, ősbibb, mint a latin szertartás. A görög katolikusság liturgiájában van modernizáció vagy itt évezredes hagyományt őriznek?

F.Gy.: Valójában modernizációról nem tudok beszélni a szónak a modern értelmében. Egyre inkább, ahogy mennek az évek, és ahogy imádkozzuk a gyönyörű sztérákat, himnuszokat, liturgikus szövegeket, egyre inkább érzem mögöttem a hitbéli, dogmatikai, morális tartalmat. Tehát egyrészt szép a szöveg, szépek a dallamok, ugyanakkor régies is, de patinás és pontos a fordítás. Ez nekem nagyon fontos, és újabban egyre jobban elgondolkodom azon, hogy szabad-e, és ha igen, akkor hogyan kell hozzányúlani. Hála Istennek, ez nem az én kompetenciám, ez a püspöknek van fenntartva. Neki vannak olyan bizottságai, olyan tanácsadói, akik jobban értenek hozzá, mint én. Nem vagyok liturgikus, csak egyszerűen szeretem és élvezem azt, hogy hihetetlen gazdagság van a szövegeinkben, és hihetetlen szépség van a dallamokban és a liturgiában.

Z.Á.: *És ez jól megfér a Római Katolikus Egyházban?*

F.Gy.: Én úgy érzem, hogy igen, hiszen a katolikus szó olyan értelemben is katolikus, hogy egész szerinti, velünk, a bizánci rítussal együtt. Nemcsak a latin rítussal egész szerinti, hanem a bizánci rítussal, az örmény rítussal, a kopt rítussal, a Kald rítussal, és még sorolhatnám a keleti rítusokat. Tehát így egész, így egész szerinti. Egyébként csak latin rítusú Római Katolikus Egyház lenne.

Z.Á.: *Professzor úr említette, hogy sokat köszönhet Tarjányi Béla tanárának, és aztán más tanárokat is említett egyetemi éveiből. Vajon Önnek, mint tanárnak vannak-e kedves tanítványai, érdeklődő tanítványai, akik tovább viszik mindazt, ami az Ön számára kedves?*

F.Gy.: Vannak, bár néha úgy érzem, hogy nem a lelkesedés kevés részükről. Általában én nagyon szeretem a hallgatóimat, legyenek azok itt, a Hittudományi Karon, akár a Bölcsész karon, az Informatika Karon is tanítok ebben a félévben. A Biblia világa című tantárgyat adom elő, hiszen katolikus egyetem vagyunk, és a nem szent tudományokat oktató karokon is vannak kötelező hitéleti tárgyak. Tehát magyarul sok ezer hallgatóval kerültem, kerülök kapcsolatba. Azt látom, hogy érdeklődés van, befogadó készség van, szeretet van. Mint ahogy a kitartás lenne kevesebb. Ha visszagondolok arra, hogy például Orosz Atanáz püspök úrral voltunk mi együtt hat éven

át, és hogy mennyit tanultunk. Tényleg az imádság meg az elmélkedés napi kötelező idején kívül mi naponta tanultunk nyolctól éjjelig vagy egy óráig, és öt órát aludtunk 5-6 éven keresztül. Sokkal nagyobb belső erő vagy kitartás volt bennünk. Nem akarom megbántani a most tanuló teológusokat vagy kispapokat, de nem érzem ezt a fajta áldozatot, hogy azért, hogy elmélyedjen a teológiában, márpedig ez a legszebb és a legkomplexebb tudomány, több időt fordítsanak rá.

Z.Á.: Önnek szerintem kivételes memóriája kell, hogy legyen, a nyelvtudása miatt mondom, hogy ennyi nyelvet, ennyi adatot meg tudott jegyezni. Van erre valami technika?

F.Gy.: Biztosan nem az, amit néha reklámoznak, hogy az ember a nyelvkönyvet a párnája alá teszi, és utána relax, lazít, és akkor három hét múlva használható nyelvtudást kap. Ez nevetséges. Tehát magyarul küzdelem nélkül, kitartás nélkül nincs tudás. Még valamit hadd tegyek ehhez hozzá. Mindenki a saját karizmáját kapja Istentől. Van, aki tényleg máshoz kapott karizmát, akár liturgikus téren, akár pasztorációs, téren. Én például voltam káplán, parókhús is Berzéken, de azért közben is tanítottam Budapesten is, meg Nyíregyházán is. Akkor úgy heti ezer kilométert mentem hat éven keresztül. Nekem nagyon nehéz volt kisgyerekeket hittanra tanítani. Csináltam, mert a papnak kötelessége, ha ott van a parókián, de én majdhogynem szenvedtem ettől. Mert nincs a kicsi gyerekekhez olyan karizmám és türelmem, mint amilyen kellene, másnak meg ehhez van, aztán megint másnak a betegeknek a pasztorációjához vagy a börtönlelkésztséghez, vagy katonalelkésztséghez. Én nem azt mondtam az előbb, hogy mindenkinek biblikusnak kell lenni, hanem azt, hogy aki biblikus szeretne lenni, annál sem érzem azt a fajta elkötelezettséget és áldozatkésztséget, hogy ezért hihetetlen áldozatokat hozzon. Mint ha a kitartás és az áldozatkésztség nem lenne meg. Én is nagyon szeretnék természetesen utódokat is kinevelni, és egyáltalán minél mélyebben megismertetni ennek a nagyon nehéz tudománynak, mint az Őszövetségi Szentírástudomány, és a keleti nyelveknek a szépségei, de sajnos, vannak gondjaim ezen a téren.

Z.Á.: Azt hiszem, hogy korunkban más területen is megnyilvánul, hogy az embereknek nincs olyan kitartásuk a dolgozhoz, bi-

zonytalanabbak, nem merik magukat elkötelezni, legyen az akár házasság vagy tudomány, vagy szakma...

F.Gy.: Mielőtt ide jöttem, belenéztem az egyik hírforrásba, ahol azt írják, hogy a 20-30 közötti felnőtt férfiakkal 90 százaléka nem él házasságban. Tehát egyszerűen tolják ki az időt. Ahogy tetszett mondani, az elköteleződésnek a hiánya tapasztalható nemcsak a hivatás terén, nemcsak a tudománynak a vállalása, vagy az ahhoz szükséges áldozatnak a meghozatala terén, hanem a házasságkötéssel és más élethelyzetekkel kapcsolatban. Sajnos van olyan, hogy elvesztegetett idő. Amit 18-26 éves korban meg lehet tanulni, azt az ember magába tudja építeni, de ha ezt az időt elfecsérli, mindez később már alig pótolható.

Z.Á.: A teológiában, aminek Ön művelője, napjainkban melyek a legnagyobb kihívások, jelentősebb eredmények, vagy legérdeklőbb kutatási területek?

F.Gy.: Sokan szokták kérdezni, hogy vagyok én a pasztorációval. Mondom úgy, hogy sok ezer emberrel vagyok kapcsolatban, mint ahogy más egyházi tisztségviselők is, akik akár Rómában egyetemi tanárok, vagy akár kúriában dolgoznak vagy diplomáciai szolgálatban vannak. Tehát mindenki kapcsolatba kerül emberekkel, és akkor állapotbeli kötelességében kell pasztorálni. Ez az én pasztorációm most, és azt látom a hallgatókon, hogy nagyon érdekli őket, amire már az interjú közben is kitértünk, a világvallásokkal kapcsolatos azonosságuk, különbségük, miért éppen keresztény legyek, mivel több a kereszténység. Tehát itt, a világvallások kínálatában nagyon igénylik a hallgatók, a fiatalok azt, hogy világos fogalmakkal, érthetően beszéljünk arról, hogy miért lehetek én több és boldogabb ember akkor, ha keresztény vagyok, és tényleg Jézus áll az életem középpontjában. Világnézetileg is, nemcsak a más vallásokkal való összehasonlításban, hanem a világ értelmezése szempontjából, hogy ki vagyok én, miért vagyok én, miért van a világ, mi az én feladatomban a világban, mi a világ sorsa, eszkatológia, amiről beszélgettünk, és benne az én sorsom. Tehát ezek a kérdések érdekelnek mindenkit. Sokat gyóntattam most, a Nagyböjtben a Rózsák terén, és fiatalok néha nagyon hosszan, 20-30 percet töltenek a gyóntatószékben, és ezek a kérdések érdeklik őket. Hihetetlen, hogy milyen kérdések

vannak! Igazi élmény ez számomra. Ilyenkor olyan jó, hogy az ember tud válaszolni egyrészt ezekre, másrészt pedig tudja az Isten igralmát közvetíteni.

Z.Á.: Professzor úr hogyan látja Ferenc pápa megválasztásával, az ő pontifikátusával hogyan változik egyházunk, a Katolikus Egyház?

F.Gy.: Én nem diplomatikusságból mondom, de úgy érzem, hogy nagyon kevés idő telt el. Nagyon figyelek, nagyon imádkozom a Szentatyáért, és figyelem azt, hogy nyilván neki is megvan a maga karizmája, mint ahogy megvolt II. János Pál pápának is, és XVI. Benedek pápának is. Olvassuk el a Jézus-könyveit! És a mostani Szentatyánknak is megvan a maga egyedülálló karizmája – és mindez fantasztikusan kiegészíti egymást. A Szentlélek mindig gondoskodik az ő egyházáról! Jézus az egyház feje, ő vezeti a menyasszonyt a végső eszkatológikus beteljesedésig.

Z.Á.: Professzor úr itt önálló tanszéket vezet, az Ószövetségi Szentírástudományi Tanszéket. Más tanszékek is vannak, mindegyik élén egy-egy fölszentelt pap áll, vagy itt a kollegákkal az egyetemen tudnak beszélgetni. Milyen a kapcsolata kollegáival, tudóstársaival?

F.Gy.: Nagyon köszönöm ezt a kérdést, hiszen nagyon fontos az, hogy ne csak publikáljunk, ne csak kari üléseket tartsunk, ahol jegyzőkönyv mellett negyedévről negyedévre megbeszéljük a hivatalos dolgokat, és ne csak egyetemi tanácskozásokat tartsunk, hanem barátokként is együtt legyünk. Nagyon örülök mindig, amikor kari tanácskozás után összejövünk egy szendvicstre, koccintásra. A kollegák közül többen meghívjuk egymást magunkhoz.. Én például kertes házban lakom, és minden év júniusában meghívom a többieket egy kerti partira. El is szokott jönni minden kollega, és jókat beszélgetünk hússütés és koccintgatás mellett. Más kollegák is, akik meg tudják ezt tenni, megteszik, és én ennek nagyon-nagyon örülök, hogy ilyen közösség is van közöttünk: egy élő közösség vagyunk, mi, a Hittudományi Kar professzorai. Sőt még a nyíregyházi kollegákkal is, amikor ők följönnek a Teológiai Tanári Napokra, január végén, szintén együtt vagyunk az egész országból. Ilyenkor mi külön is egy

este össze szoktunk jönni, és akkor mindent megbeszélünk, ami a közösségre tartozik. Nyíregyházán is, amikor ott vagyok, akkor összejövünk néha délután. Tehát mind a nyíregyháziakkal, mind a pestiekkel él a kapcsolatom. Meg vagyok róla győződve, hogy a közösségről nemcsak beszélni kell, hanem nekünk is meg kell élni azt a mi legszűkebb közösségünkben is. Örömmel tölt el, hogy tagja lehetek mind a kari közösségnek, mind az egyetemi, mind pedig és papi közösségnek.

Z.Á.: Köszönöm a beszélgetést!

Megjelent! J. Ratzinger / XVI. Benedek, A Názáreti Jézus

Első rész: *A Jordánban való megkeresztelkedéstől a színeváltozásig*, SZIT, Budapest 2007 (fordította: Rokay Zoltán).

Második rész: *A Jeruzsálemben való bevonulástól a feltámadásig*, SZIT, Budapest 2011 (fordította: Martos L. Balázs).

Harmadik rész: *A gyermekségtörténet*, SZIT, Budapest 2013 (fordította: Martos L. Balázs).

A Názáreti Jézusról írt háromkötetes könyv jelentőségét és értékét igen találóan fogalmazta meg XVI. Benedek hivatali utódja, Ferenc pápa, aki egy a szóban forgó könyv tanulmányozására rendezett római értekezleten többek között így nyilatkozott: „Ezekkel a könyvekkel nem gyakorolta szoros értelemben tanítóhivatalát és nem a tudományosság volt az első szempont. Ajándékot adott az egyháznak és az embereknek arról, ami a legértékesebb volt számára: Jézus ismeretéről, amely évekig tartó tanulmányokon nyugodott, az imáról, a teológiai konfrontációról és mindezt a lehető leghozzáférhetőbb módon mindenki rendelkezésére bocsátotta.” (Forrás: Magyar Kurír: 2013. október 26.)

A kötetek részletes ismertetését
következő számunkban közöljük (K.I.).

TÁRSULATUNK ÉLETÉBŐL

A magyar biblikus professzorok ez évi második **szakmai értekezlete** – A magyar biblikus professzorok október 23-án megtartották ez évi első szakmai értekezletüket Budapesten, a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat Teréz körúti központjában. Az értekezleten két vitaindító előadás hangzott el: *Fodor György és Racs Csaba* előadása. A következő szakmai értekezletet Húsvét után pénteken tartjuk, ahol. Szatmári Györgyi és Török László professzorok fognak előadást tartani.

Betlehemi Jászol kiállítás – A Ciszterci Rend és a Magyar Kézművességért Alapítvány az idén is megrendezi a *Betlehemi Jászol* című kiállítását, ahol Bibliatársulatunk is hagyományosan képviseli magát. Ebben az évben jubileumi, **20. Betlehemi Jászol** kiállítás nyílik az újbudai kulturális központ kiállítótermében 2013. december 13-án. Szeretettel ajánljuk ezt a programot minden érdeklődőnek, kicsiknek és nagyoknak egyaránt! Cím: XI. Budapest Barók B. út 29.

Jutalmazás – A Bibliatársulat lehetőségeihez mérten igyekszik támogatni azokat a kezdeményezéseket, amik közelebb visznek a Szentírás jobb megismeréséhez. Basáné Révész Erzsébet művész-tanár felkérésére, a *VIII. Nemzetközi Gyermekrajz Vándorkiállítás* nyerteseinek díjazásához járultunk hozzá szeptemberben.

Az idei kiállítás témája: „Találkozások az irgalmas Jézussal”. Az ünnepélyes megnyitó október 12-én volt, a Hatvani Galériában. A megnyitót követően a Grassalkovich-kastélyban került sor a díjkiosztóra, amin részt vettek többek között Alberto Bottari de Castello érsek, apostoli nuncius, Beer Miklós és Katona István püspökök.

A Hatvan városából kiinduló vándorkiállítások eljutottak a nagyobb magyar városokon kívül Sziciliába, Rómába, Finnországba, Lengyelországba.

Katolikus Magyar Bibliatársulat Erdélyben:

Bibliás hétvége (Ter 1,27): „Férfinak és nőnek teremtetten”

„A férfiak gyakran ...”, „A nők gyakran ...” – és sorolja mindenki a maga tulajdonságlistáját, férfiak a nőkről, nők a férfiakra és mindkét nem önmagáról. De vajon mennyire fedik egymást ezek a leírások? És ha nem fedik, akkor kinek a leírásához kell igazodnunk? Vagy Teremtőnkhez kellene forduljunk, hogy kihámozzuk: milyennek is akart Ő minket, férfiakat és nőket, milyennek is kellene lennünk valójában?

Teremtőnk szava a Szentírás szava. A Katolikus Magyar Bibliatársulat immár 19 éve történt megalakulásától fogva hivatásának érzi az Ige terjesztését, fontosságának hangsúlyozását a ma embere számára is. Ha elmondhatjuk, hogy a mai társadalmi divatok gyökereinktől próbálnak megfosztani, és „homokra épített” házakat állítanak elénk követendő példaként, akkor a Bibliatársulat erős alapot mutat: a Szentírásra. Itt kaphatunk választ arra, hogy mitől vagyunk értékesek, vagy éppen arra, hogy mitől vagyunk értékes férfiak és nők. Ennek a témának a kibontására nyújtott lehetőséget a november 22–24. között zajló bibliás hétvége, melynek a székelyudvarhelyi Pió lelkigyakorlatos ház adott otthont. Ezúton is köszönjük a segítőkéz és meleg fogadtatást, amelyben itt részünk volt!

Miután megosztottuk egymással, hogy milyennek látjuk mai társadalmunk férfi- és nőképét, a Szentíráshoz folyamodtunk, mivel hisszük: az örök Ige ma is üzenetet hordoz számunkra. Dávid és Góliát története alapján az igaz férfi tulajdonságait firkésztük, Ábrahám, Sára és Hágár nyomán pedig a helyes és helytelen férfi és női kapcsolatokat. Mária személyét több életképe alapján bontottuk ki, és így szemléltük: hogyan kell a nőnek elfogadnia az Isten akaratát (szeplőtelen fogantatás), milyennek kell lennie a kapcsolataiban (Mária találkozása Erzsébettel, Kánai menyegző), a szenvedésben (Mária a keresztnél). A körbejárt helyzetekben rögtön életünkre ismertünk, hiszen a történetek átvételnek saját mindennapjainkba: a férfiaknak gyakran kell olyan döntést hozniuk, mely nagy hatással van családjuk és népük életére, nagy felelősséget ró rájuk – vajon ők ilyenkor kiben bíznak? Istenben, mint Dávid, vagy önerejükben, mint

Góliát?); A nők sajátosságaikból kifolyólag hamarabb érzékelik a szükséghelyzeteket – segítő cselekedetet vált-e ki ez belőlük, mint Máriából a Kánai menyegző és Erzsébet fogantatásának esete? Férfiak és nők gyakran kerülnek bonyodalmas családi kapcsolatokba, mint Ábrahám, Sára és Hágár – tudunk-e ilyenkor bizalommal, nyitottsággal és megbocsátással fordulni egymáshoz?

Újabb tanulságokat rejtegetnek a férfiak és nők kapcsán Jézus gyógyítástörténetei. A vérfolyásos és a meggörnyedt aszszonyok, illetve a béna és a süketnéma ember meggyógyításában Jézus mindig nagyon személyre szabottan gyógyít, és sosem csak a testet, hanem az egész személyt. A csoportokban feldolgozott történetek közül mindenki választhatott egyet, mely hozzá közelebb állt, és így ízelgethettük hosszasan azt a lélekállapotot, melyet a fizikai betegség maga után von, vagy esetleg éppen megjelenít. A Szentírás eme olvasatához nem alapos teológiai tudás és elvonatkoztatási készség szükséges, hanem érző szív. Olvassuk tehát otthonaikban is nyitott szívvel, és annak hitével, hogy mindannyiunkhoz szól, ma is üzen.

Az Ige olvasása ugyanakkor közösségben is nagyon ajánlott, egymást tapasztalatai, és értelmezése mélyebb megértéshez vezethet. Megéltük ezt, midőn együtt dolgoztuk fel, fiatalok és felnőttek, férfiak és nők a különböző bibliai történeteket. Nézőpontunk és hozzáállásunk átértékelődött, amint tudatosítottuk, hogy a Szentírást férfiak írták (még a női nevű könyveit is, pl.: Eszter könyve), de értelmezésére, majd az apostolkodásra a nők is hívatottak, ahogyan azt Pál apostol Rómaiakhoz írt levele is alátámasztja. A nőknek igenis szerepük van az Egyházban, Istentől kapott talentumaikat a közösségben gyümölcsözővé tehetik: az érzékenységet, az együttérzést, a háttérből biztosított támaszt, az öröm megosztását, hirdetését.

A program megkoronázása a derék férfi és asszony dicsérete volt, melyet ugyancsak Szentírási részekre alapozva fogalmaztunk meg. Az intő jel mellett ez örömfakasztó élmény is volt: megerősödött bennünk, hogy férfinak illetve nőnek lenni jó! A Krisztus király ünnepi közös szentmisénk emlékeztetett bennünket, hogy Isten országának örökösei vagyunk, királysága a miénk is.

A vidámságban és szeretetben töltött napok során együtt erősödünk meg férfi és női mivoltunkban, ugyanakkor a másik nem

elfogadásában és a másságában rejlő kincsek fölfedezésében. Ma már tudjuk, hogy ez a fajta kölcsönös tisztelet kölcsönös gazdagodást is jelent! Közösséggé formálódtunk, együtt elmélkedve, szeretet lakomát ülve, és együtt nevetve a szombati „Színes est”-en. Ami a legfontosabb, megértettük: a Szentírás életünk mozgatórugója, erőforrásunk és iránytűnk, úgy egyéni, mint közösségi mivoltunkban.

A Katolikus Magyar Bibliatársulat mindenkit szeretettel vár gyermekeknek, fiataloknak, felnőtteknek fenntartott közösségeibe, hogy együtt jobban megérthessük és megélhessük Isten szavát, a Szentírást!

Ilyés Enikő

Tagságunk egy kis csoportja minden második héten pénteken du. 5-6-ig a Bibliaközpontban **imaórát** tart, hogy Isten áldását kiesdje munkánkhoz, és imáiba foglalja minden egyes társulati Tagunk, Jótévőnk és Olvasónk személyes problémáit, gondjait. Kérjük, a távolból is kapcsolódjanak be ebbe a közös imába.

Az imaórák időpontja és az elmélkedések témája: 2014. jan. 03.: Gal 4, 4-7; jan. 17.: 1 Ján 5, 18-20; jan. 31.: Mk 2, 18-22; febr. 14.: Mk 6, 30-32; febr. 28.: Mk 7, 14-16; márc. 14.: Mt 7, 1-3; márc. 28.: Mt 5, 13-18; ápr. 11.: Mt 5, 43-48; ápr. 25.: Jn 20, 19-23; máj. 09.: Jn 12, 44-46.

Szeretettel hívunk a közös imára (a helyszínen vagy a távolból bekapcsolódva) minden kedves társulati tagot és érdeklődőt! Az időpont megváltozott. Most, télen a korai sötétedés idején, január-februárban nem 5, hanem **4 óra a találkozásaink ideje.**

Minden kedves Tagtársunknak és Olvasónknak
áldott Karácsonyt és békés új évet kívánunk!
A Társulat vezetősége és a Szerkesztőség

KIADVÁNYAINK – HASZNOS AJÁNDÉKOK

BALÁS BÉLA: HITÜNKRŐL *Ára: 250,- Ft.*

„MINDENKINEK MINDENE LETTEM” – Emlékeink Mihály atyáról – a 25 éve elhunyt Opálény Mihályról. *Ára: ---*

BALÁS BÉLA: KIS IDŐ – Egyháztörténelmi vázlatok. Érdekesítő áttekintése az Egyház 2000 éves történetének. *Ára: 980,- Ft.*

SZENTFÖLD – DVD – „JÉZUS SZÜLŐFÖLDJÉN MEGSZÓLAL AZ ÖRÖMHÍR” – kb. 1000 színes kép, közben az adott helyekhez kapcsolódó szövegek hallhatók. *Ára: 1600,- Ft.*

PÁL APOSTOL NYOMÁBAN – DVD – „A KÖVEK ÜZENETE” – a Pál apostollal kapcsolatos kis-ázsiai helyszínek. *Ára: 800,- Ft.*

A SZENTFÖLDÖN – JÉZUS LÁBA NYOMÁN – DVD – felvételek és ismertetés a legfontosabb evangéliumi helyekről. *Ára (szövegkönyvvel): 1.600,- Ft.*

KOPT KOLOSTOROK EGYIPTOMBAN – DVD Videók és Vágvölgyi Éva felvételei. *A DVD ára: 1600,- Ft.*

EGY CSODÁLATOS ORSZÁG: EGYIPTOM – DVD Vágvölgyi Éva felvételeivel. *A DVD ára: 800,- Ft.*

ÉLETÜNK KRISZTUSSAL – DVD – Tarjányi Béla három előadása. *Ára: 800,- Ft.*

A BIBLIA SZEREPE LELKI FORMÁLÓDÁSUNKBAN – DVD – Tarjányi Béla előadása. *Ára: 800,- Ft.*

MAGYARSÁGUNK ÉS A BIBLIA – CD *Ára: 600,- Ft.*

VÍZ, VÍZ, VÍZ – Vágvölgyi Éva elmélkedése. *Ára: 800,- Ft.*

A DVD-k és CD-k megvásárolhatók a Bibliaközpontban:

1066 Bp. Teréz krt. 28. I/6., nyitva: H-Cs 9-17.

Tel: 332-22-60, E-mail: jeromos@biblia-tarsulat.hu

Verbum Domini

*Egy példány ára 250 Ft
az évi négy szám 1000 Ft (+ postaköltség)*

**A Mátaverebélyi Szűzanya-szobra
a budapesti Bazilikában**

manet in aeternum
